

λοικεοίμενον ^{ε)}· οὐ μὴν ὁ παρεμβαλὼν ἐφ' ᾧ ^{ζ)} πειροθεῖται ^{ς)} συμβολῆ τὴν δίκην ἀπαλλάττει.

Ὁ αἰρετὸς δικαστὴς οὐκ ἀναγκάζεται ἐν ταῖς ἡμέραις ψηφισαῖσθαι ^{η)}, ἐν αἷς ὁ δικαστὴς οὐκ ἀναγκάζεται· εἰ μὴ ἄρα μέλλει πληροῦσθαι ἢ προθεσμίαι καὶ οὐ δύναται ἐπεκτείνεσθαι. Ἐάν ^{ι)} ὁμοίῃ ὁ αἰρετὸς δικαστὴς, μήπω κατελιφέναι τὸ πρᾶγμα, δίδεται αὐτῷ προθεσμία εἰς τὸ ψηφισαῖσθαι.

οὐκ ἀρκεῖ ἡ παραγραφή] Διὰ τοῦτο γὰρ διὰ τὸ μοιραῖς τῆς ποινῆς οὐκ ἀναγκάζεται ὁ αἰρετὸς δικασταί. οὐδὲ γὰρ ἀρκεῖ αὐτῷ ἀπὸ ποινῆς ἢ τοῦ ἐναγομένου παραγραφή.

καὶ οὐ δύναται ἐπεκτείνεσθαι] Τυχὸν γὰρ οὐκ ἐδόθη τῷ δικαστῇ παρὰ τῶν μερῶν ἐπεκτάσεως ἰδέαι· καὶ σημειώσαι, ὅτι αἱ ἀπρακτοὶ συναρθεύονται ταῖς ἡμετέροις τῶν κομπρομίσσους, σημειώσαι· τὸν γὰρ αἰεὶ ζήτουμένων· καὶ ἀναγρῆναι τὸ λς'. διγ. τοῦ παρόντος τί.

μήπω κατελιφέναι τὸ πρᾶγμα] Οὐδέπω διέγνω περὶ τῆς ὑποθέσεως δηλοῦσι.

δίδεται] Συναινούντων τῶν μερῶν.

ιδ'. Εἰ μὴ ἐντεθῆ ἐν τοῖς αἰρετοῖς δικαστηρίοις προθεσμία, ὁ αἰρετὸς ^{κ)} δικαστὴς αὐτὴν ὀφείλει συναρθεύων τῶν μερῶν. εἰ δὲ τοῦτο παρορθεῖ, πάντοτε ἀναγκάζεται ψηφισαῖσθαι ^{λ)}.

πάντοτε] Καὶ ἄλλως, εἰ ἐντεθῆ ἐν τῷ συμφώνῳ· τὸ γὰρ δικαστήριον τοῦ αἰρετοῦ ἐν ὁρισμένῳ συμφώνῳ καιρῷ κινεῖται. εἰ δὲ μὴ συμφωνηθῆ, μέγρι τριετίας ἢ πάσα χρονιατικὴ ἀγωγή κινεῖται παρὰ τῷ αἰρετῷ, ὡς ἐπὶ τῶν πολιτικῶν δικαστηρίων πάσα χρονιατικὴ δίκη σβέννεται· ἢ δὲ ἐγκληματικὴ μέγρι διετίας.

ιέ. ^{μ)} Ἐοῦ ὅτε οὐκ ἀναγκάζεται ὁ αἰρετὸς δικαστὴς ψηφισαῖσθαι ^{ν)}. τυχὸν ἐάν ἠτιμάσθαι παρὰ τῶν διαζυμμένων· ἢ ἐχθρὰν κεφαλικὴν ἔσχε πρὸς τινὰ ἀπτῶν· ἢ ἐγήρασαν, ἢ ἐνόσησε μετὰ ταῦτα, ἢ πράγμασιν οἰκελοῖς ἐνασχολεῖται ^{ο)}, ἢ μέλλῃ ^{π)} ἀποδημεῖν, ἢ δημοσίᾳ λειτουργεῖν.

ἐάν ἠτιμάσθαι] Ζήτει κερ. θ'. καὶ σημειώσαι, ὅτι ἄλλο ἔβρις, καὶ ἄλλο ἀτιμία ἔβριζεται γὰρ καὶ συνεσκευασμένοις λόγοις τις καὶ χειρὸς ἀναιτιμωμένης μόνον, ὡς ἐν τῷ κβ'. τίτ. τοῦ ζ'. βιβ. τὸ δὲ ἀτιμᾶσθαι οὐδέποτε ἐπ' ἐλαφροῦς νοητέον, ἀλλ' ἐπὶ τραχείας ἔβριεως· ἢ γὰρ ἔβρις ἢ τραχεῖά ἐστίν ἢ μή.

ις'. Ἡ ἄλλη συμφροδὴ συνέβη αὐτῷ μετὰ τὸ γενέσθαι αὐτὸν αἰρετὸν δικαστήν. ἐπὶ δὲ ^{ρ)} τῆς νόσου καὶ τῶν ὁμοίων, τῆς αἰτίας διαγνωσκομένης ἀναγκάζεται ἐπεκτείναι τὸ αἰρετὸν δικαστήριον.

Εἰ δὲ καὶ ἰδίῳ ὀνόματι δικάζεται χρονιατικῶς ἢ ἐγκληματικῶς ^{σ)}, ἐξκουσατέεται ^{τ)}, εἰ μὴ ἄρα δύναται ἢ προθεσμίαι ἐπεκταθῆναι ^{θ)}, καὶ θέλουσιν αὐτὸν τὰ μέγρι ψηφισαῖσθαι.

Ἐάν μὴ ἠσφαλισάντο περὶ τοῦ τὴν προθεσμίαν ἐκταθῆναι ^{ι)} καὶ μέλλει ^{κ)} περαιοῦσθαι, οὐκ ἀναγκάζεται ψηφισαῖσθαι, εἰ μὴ ἀνωθεν αἰρετὰ δικαστήρια ποιήσουσιν εἰς αὐτόν.

ἀναγκάζεται ἐπεκτείναι] Εἰ γὰρ ἀπὸ συμφώνου, ἔχει ἄδειαν.

esse promisit: non etiam, qui intervenit, ut experiretur, an consilio suo litem finiret.

Arbiter compromissarius his diebus non cogitur ^{§. 3. 4.} sententiam dicere, quibus iudex non cogitur: nisi statuta dies exitura sit, nec proferri possit. Si arbiter compromissarius iuraverit, sibi de causa nondum liquere, spatium ei ad sententiam pronuntiamdam datur.

exceptio non sufficit] Ideo enim, quod ex una tantum parte poenae stipulatio intervenit, arbiter sententiam dicere non cogitur: neque enim ei sufficit rei exceptio poenae loco.

nec proferri possit] Fortasse enim a partibus arbitro facultas diem proferendi data non est. Et nota, feriatos quoque dies diebus compromisso definitis computari. Nota hoc: nam saepe de eo quaestio oritur: et lege dig. 36. huius tituli.

sibi de causa nondum liquere] Nondum scilicet causam cognoverat.

datur] Glossa interlinearis: Partibus consentientibus.

XIV. Si dies certus compromissis comprehensus ^{L. 14.} non sit, arbiter eum partibus consentientibus statuit. ^{D. IV. 8.} Quod si hoc praetermissum fuerit, omni tempore sententiam dicere cogitur.

omni tempore] Aliter res se habet, si dies adiectus sit compromisso: iudicium enim arbitri intra statutum compromisso tempus exercetur. Sin autem nihil de die convenerit, omnis pecuniaria lis apud arbitrum intra triennium movetur, ut in iudiciis civilibus lis omnis pecuniaria triennio finitur: criminalis autem biennio.

XV. Arbiter interdum sententiam dicere non cogitur: ut puta si fuerit infamatus a litigatoribus: aut inimicitia capitalis ei cum altero eorum intercesserit: aut si senectus eum impederit, aut postea in morbum incidit, aut negotiis propriis occupatus sit, aut profecturus sit, aut munus publicum suscepturus. ^{L. 15. D. eod.}

si fuerit infamatus] Quare cap. 9. et nota, aliud esse iniuriam, aliud infamiam: iniuria enim quis afficitur verbis quoque occultis et subobscuris et manu solum sublata, ut tit. 21. lib. 60. Infamari autem non de levi, sed de atroci iniuria dicitur: iniuria enim vel atrox est, vel non.

XVI. Vel si alius casus ei postea, quam arbiter ^{L. 16.} factus est, incidat. Sed in causa valetudinis et similibus causa cognita arbitrium proferre cogitur.

Sed et si arbiter suo nomine privatum vel publicum iudicium habeat, excusatur, nisi dies proferri possit, et partes velint eum sententiam dicere. ^{§. 1.}

Si de die compromissi proferenda nihil cautum sit, eaque exitura sit, sententiam dicere non cogitur, nisi denuo in eum compromiserint. ^{§. 2.}

differre cogitur] Glossa interlinearis. Nam si ita placuerit, diei proferendi facultatem habet.

ε) Theod. φιλονεικούν. ζ) ἐμφῶ Syn. Leuncl. ad marg. ἐφ' ᾧ. η) Sic Fabr. et Theod. Cod. Coisl. περιεσθῆναι. Utrumque ferri potest. Nam περίω et περιέω idem significant. In Syn. περιεσθῆναι prorsus deest. θ) Sic Fabr. Cod. Coisl. ψηφισαῖσθαι ἐν ταῖς ἡμέραις. ι) Sic Fabr. Cod. Coisl. εἰ. κ) αἰρετὸς habet Fabr. Deest in Cod. Coisl. λ) Sic Fabr. Cod. Coisl. ψηφισαῖσθαι. μ) Theod. totum cap. 15. habet. ν) Sic Fabr. et Theod. Cod. Coisl. ψηφισαῖσθαι. ο) Theod. ἐνοχλεῖται. π) Theod. μέλλει. ρ) δὲ Fabr. Deest in Cod. Coisl. σ) Verba ἢ ἐγκληματικῶς, quae habet Fabr. desunt in Cod. Coisl. τ) Sic Fabr. Cod. Coisl. ἐξκουσατέεται. θ) ἐπεκταθῆναι Fabr. Cod. Coisl. ἐπεκταθῆναι. Formam καταθῆναι praefendam esse nemo non videt. ι) Sic Cod. Coisl. Fabr. ἐκταθῆναι. κ) μέλλει Fabr. Cod. Coisl. μέλλῃ.

οὐκ ἀναγκάζεται ψηφίζεσθαι] *Εἰ μὴ που αὐτὸς τῆς περιδρομῆς αὐτὸς γέγοτε.*

εἰ μὴ ἄνωθεν] *Ἦτοι, συμφωνήσουσι τὴν προθεσίαν.*

L. 17. pr. α'. Οὐλλπιαν. Ἐὰν ὁ εἷς τῶν διαζυζομένων ἐκστῆ, *ἐπειδὴ ἐνάγειν λοιπὸν^{ω)} ἢ ἐνάγεσθαι οὐ δύναται, οὐκ ἀναγκάζεται ψηφίζεσθαι ὁ αἰρετὸς δικαστής.*

§. 1. Οὐτε ἐὰν ἔασαντες μετὰ πολὺν χρόνον ἐπιστρέψωσι πρὸς αὐτόν.

§. 2. Εἰ δὲ καὶ πολλοὶ εἰσιν^{*)} αἰρετοὶ δικασταί, ἢ πάντες ἀναγκάζονται, ἢ οὐδείς.

§. 3. Ἐὰν λεγθῆ ἔν τῷ αἰρετῷ δικαστηρίῳ, ἵνα πρὸς τὸ δοκοῦν Πέτρῳ τῷ ἐπιγνώμονι ψηφίσῃται ὁ αἰρετὸς δικαστής, οὐκ ἐρωταί τὸ κομπρόμισον^{γ)}. ὁ γὰρ αἰρετὸς ὀφείλει τὴν ἐξουσίαν ἔχειν τοῦ ψηφίζεσθαι.

§. 4. Εἰ δὲ οὕτω^{z)} συντεθῆ, ἵνα ὁ δεῖνα ἢ ὁ δεῖνα^{α)} ψηφίσῃται, ἐρωταί. κακείνος ἀναγκάζεται ψηφίζεσθαι^{β)}, εἰς ὃν τὰ μέρη συναίνουσιν^{ε)}.

§. 5. Ἐὰν δύο διαγνώμονες προσληφθῶσι^{δ)}, καὶ δόξῃ ὥστε διαμφισβητούντων αὐτῶν τρίτον προσλαμβάνεσθαι, οὐκ ἐρωταί, εἰ μὴ τὸ ὄνομα τοῦ τρίτου ἐκφωνηθῆ.

§. 6. Ἐὰν δύο ὧσαν αἰρετοί^{ε)}, καὶ διχονοῦσιν, ἀναγκάζονται τινα τρίτον ἐπιλέξασθαι καὶ τῇ δοκιμασίᾳ αὐτοῦ ἐμμεῖναι.

§. 7. Τριῶν^{ε)} ὄντων αἰρετῶν δικαστῶν^{ε)} ὀρακοῦσιν οἱ δύο συναίνουντες, εἴγε καὶ ὁ ἄλλος πάρεσιν· εἰ γὰρ ἀπολεμπάνεται^{η)}, οὐκ ἐρωταί τὸ παρὰ τῶν δύο ψηφιζόμενον· τὸ αὐτὸ γὰρ καὶ ἐπὶ δικαστῶν ἐστὶ^{ι)}.

εἷς τῶν διαζυζομένων ἐκστῆ] *Ἦτοι ἐὰν περιφωρήσῃ ἢ τὸ ἐκστῆ, ἐτέρως νοητέον· ὡς ὅτι τις ὑπὸ πολλῶν δικαστῶν ἐκόμενος καὶ μὴ δυνάμενος ἀποδοῦναι τούτοις τὰ χρεῖα διὰ τὴν ἀπορίαν, ἐκστῆ τῆς οἰκίας αὐτοῦ, ἦρουν ἐξέλθῃ ἀναχωρήσας.*

μετὰ πολὺν χρόνον] *Μετὰ τριετίαν.*

ἐπιστρέψωσι] *Τοῦτο δὲ νόησον, εἰ μὴ ἕτερον ἔλον δικαστῆν κομπρομισάριον· τότε γὰρ, κὰν μὴ πολὺς παρεδράμε χρόνος, αὐτεῖν ἔχει παραιτῶσθαι τὸ^{κ)} ἀρβίτριον, ὡς ἐν τῷ β. τ. γ. καὶ α'. διγ.*

ἢ οὐδείς] *Εἰ μὴ που συνέδοξε καὶ ἐνὸς παρόντος συμπηφίσασθαι, τῶν ἄλλων ἀπόντων· ὡς κεφ. λβ'. θέμιαι ιβ'. ζητεὶ βιβλ. β. τι. γ'. κεφ. λδ'.*

προσλαμβάνεσθαι, οὐκ ἐρωταί] *Δύο κατὰ ταῦτον ἀρβίτριον αἰρεθέντων, εἰ μὴν συνέδοξεν, ὥστε μὴ συναρνούτων αὐτῶν ἀλλήλοις, προσληφθῆναι καὶ ἕτερον τινα ἐπιγνώμονα τρίτον λεγόμενον, καὶ μὴ ἐξεφωνηθῆ ἢ τοῦ ἐπιγνώμονος προσηγορία, οὐκ ἐρωταί τὸ κομπρόμισον· τῷ γὰρ μὴ ὀρισθῆναι τὸ τοῦ ἐπιγνώμονος πρόσωπον, δύναται περὶ τὴν ἐπιλογὴν τούτου διχονοεῖν οἱ αἰρεθέντες διαγνώμονες. εἰ δὲ συνέδοξεν, ὥστε τρίτον ἦτοι ἐπιγνώμονα προσληφθῆναι Σεμπρονιον, ἐρωταί τὸ κομπρόμισον· ἐπειδὴ μὴ δύναται λοιπὸν περὶ τὴν τοῦ ἐπιγνώμονος ἐπιλογὴν διαμύχεσθαι.*

Διὰ τὸ ἀδύλον.

καὶ διχονοῦσιν] *Τοῦ Ἐναντιοφαν. Δύο χαμαιδικαστῶν δοθέντων ἐναντία ψῆφοι ἐν ἠρτημένῳ εἴδῳ, εἰς ὃ πρόσφορος ἄρχων τὴν μίαν βεβηλώσει βιβλ. β. τι. γ'. κεφ. κη. καὶ οὐκ ἐνωπιούται τῷ παρόντι ἄλλο γὰρ αἰρετοί, καὶ ἄλλο χαμαιδικασταί· ἐπὶ γὰρ τῶν χαμαιδικαστῶν χρεῶν ἐστὶ, τὸν παραπέμψαντα αὐτοῖς τὴν δίκην ἀκοῦσθαι ταύτης κατὰ τὴν τῶν νόμων ἀκρίβειαν.*

sententiam dicere non cogitur] *Glossa interlinearis. Nisi forte per eum factum sit, ut dies compromissi exiret.*

nisi denuo] *Glossa interlinearis. Id est, de die statuendo pacti fuerint.*

XVII. Ulpian. Si unus ex litigatoribus bonis cesserit, quia neque agere, neque conveniri potest, arbiter non cogitur sententiam dicere.

Nec si relicto arbitro post longum tempus ad eum revertantur.

Sed et si plures sint arbitri, aut omnes coguntur, aut nullus.

Si ita sit compromissum, ut quod Petro disceptatori placuerit, iudex compromissarius pronuntiet, compromissum non valet: arbiter enim sententiae dicendae liberam facultatem habere debet.

Sed si ita sit compromissum, ut ille aut ille sententiam dicat, valet: et is cogitur sententiam dicere, in quem partes consenserint.

Si duo arbitri assumti fuerint, et placuerit, ut dissentientibus iis tertius assumeretur, non valet, nisi nomen tertii expressum sit.

Si duo sint arbitri et dissentiant, coguntur tertium quendam eligere eiusque arbitrio stare.

Si tres sint arbitri, sufficit duorum consensus, si et alius praesens fuerit: si enim abfuerit, non valet id, quod a duobus indicatum est: idem enim et in iudiciis obtinet.

unus ex litigatoribus bonis cesserit] *Id est, si arbitrum spreverit. Vel illud ἐκστῆ aliter intelligendum est: nimirum cum quis a multis creditoribus in ius trahitur, et cum debita iis solvere non possit propter egestatem, domo sua cesserit, sive secedens exierit.*

post longum tempus] *Glossa interlinearis. Post triennium.*

revertantur] *Hoc autem accipe, nisi alium iudicem compromissarium elegerint: tunc enim, etiam si longum tempus praeterlapsum non sit, arbitrium recusandi facultatem habet, ut in 9. 10. et 11. digesto.*

aut nullus] *Nisi forte convenerit, ut vel unus praesens sententiam diceret, absentibus reliquis: ut cap. 32. them. 12. Quaere libr. 9. tit. 3. cap. 39.*

assumeretur, non valet] *Duobus arbitris eodem tempore electis, si quidem convenerit, ut si invicem dissentirent, alium quendam tertium arbitrum assumerent, neque arbitri nomen adiectum sit, compromissum non valet: nam cum arbitri persona demonstrata non sit, in eo eligendo arbitri electi dissentire possunt. Si vero convenerit, ut tertius arbiter assumeretur Sempronius, valet compromissum, quoniam in posterum in eligendo arbitro dissentire non possunt.*

Propter incertitudinem.

et dissentiant] *Enantiophan. Duobus datis pedaneis iudicibus, contrariae eorum sententiae in pendenti sunt, donec competens magistratus unam confirmaverit lib. 9. tit. 3. cap. 28. Neque illud huic capiti adversatur: aliud enim sunt arbitri, aliud pedanei iudices: quod enim ad pedaneos iudices attinet, ille, qui iis causam delegavit, secundum legum diligentem observationem de ea cognoscere debet.*

ω) Sic Fabrot. Cod. Coisl. λοιπὸν ἐνάγειν. x) οἱ addit Cod. Coisl. quod deest apud Fabr. y) τὸ κομπρόμισον deest in Cod. Coisl. Habet Fabr. z) οὕτω Fabr. οὕτως Cod. Coisl. α) ἢ ὁ δεῖνα Fabr. Dees. in Cod. Coisl. β) ψηφίζεσθαι Fabr. Deest in Cod. Coisl. c) Sic Fabr. Cod. Coisl. συναίνουσιν. d) Sic Fabr. Cod. Coisl. προσληφθῶσι διαγνώμονες. e) Sic Fabr. Cod. Coisl. οἱ αἰρετοὶ δικασταί. f) Hanc §. 7. cap. 17. Theod. habet. g) Sic Fabr. Cod. Coisl. et Theod. δικ. αἰρετῶν. h) Sic recte Fabr. Cod. Coisl. ἀπολεμπάνεται. i) Sic Fabr. Cod. Coisl. ἐστὶν. Theod. ἐστὶν ἐμμεῖναι. k) Fabr. ἴν. Sed legendum τό.

η'. 1) Πομπων. Καὶ τότε τὸ παρὰ τοῦ πλείονος μέρους ψηφίζομενον επικρατεῖ, ὅτε πάντες ψηφίζονται^{m)}).

ὅτε πάντες ψηφίζονται] Τοῦ Ἐναντιοφαν. Ἐν τῷ 19. διγέστω τοῦ α. πτ. τοῦ ββ. βιβ. οὐκ εἶπεν, ὅτε ψηφίζονται, ἀλλ' ὅτε πύρρεισιν.

ιθ'. Παῦλ. Ὁ αἰρετὸς δικαστὴς τὸ δοκοῦν αὐτῷ ψηφίζεται, καὶ οὐ πολυπραγμονεῖ τὴν ψήφον ὃ προαίτω. εἰ δὲ δόξει ἐνⁿ⁾ τοῖς αἰρετοῖς δικαστηρίοις, ὡς^{o)} τότε ψηφισαῖται, οὐκ ἔρρωται, οὔτε ἀναγκάζεται ψηφισαῖται.

Ψηφίζεται δὲ ὁ γνώμην ἐσχηκὸς διὰ τοῦ διαλαλουμένου πᾶσαν τὴν δίκην τεμεῖν. εἰ δὲ ἐπὶ πολλοῖς προσελήφθη κεφαλαίοις, οὐ δοκεῖ ψηφίζεσθαι, εἰ μὴ πάσας τὰς φιλονεικίας περατώσει. καὶ εἰ μὲν ψηφισεται δοῦναι τι ἢ ἀπολεθῆναι τὸν ἐναγόμενον, οὐ δύναται μετὰ ταῦτα ψηφισαῖται^{v)} τὰναντία. τὰ δὲ διαλαλούμενα ἐπὶ παρασκευῇ τῆς δίκης ἀμειβεῖται δύνανται. οἷον διελάλησε καλάνδιαις παραφυλάξαι· καὶ ὕστερον διελάλησε^{v)} ταῖς εἰδοῖς.

οὐ πολυπραγμονεῖ] Σημειώσαι, ὅτι οὐκ ἀναψηλάφται ἢ τοῦ αἰρετοῦ ψήφος, ἥτοι οὐκ ἐκκλητεύεται· τότε γὰρ ἕτερος ἕτερον ψήφον πολυπραγμονεῖ, ὅτε καὶ ἐκκλητος ἀγμῶσι.

κ'. Γαι. Κἂν ὁ αἰρετὸς δικαστὴς πλανηθῆ ἐν τῷ ψηφισαῖται^{v)}, οὐ διορθοῦται· ψηφισάμενος γὰρ πέπανται εἶναι δικαστὴς.

οὐ διορθοῦται] Ζῆτει τοῦ θ'. βιβ. πτ. γ'. κεφ. ξβ'. ὁ φησὶ· οὐδὲ ὁ προπετὸς ψηφισάμενος ἀδθημερόν ἀλλάσσει τὴν ψήφον.

κα'. Οὐλλπιαν. Ἐὰν περὶ πολλῶν κεφαλαίων μὴ ἐπικοινωνούντων ἀλλήλοις προσληφθῆ, καὶ ἐπὶ ἐνὶ κεφαλαίῳ ψηφισῆται, εἰ μὲν ἐδόξεν ἅμια πάντα τηρηθῆναι, δύναται ἐναλλάσσειν· οὔτε γὰρ δοκεῖ ψηφισαῖται. εἰ δὲ συνέδοξε καὶ κεχωρισμένως, πολλὰ εἶναι δοκεῖ τὰ αἰρετὰ δικαστήρια καὶ ὅσον πρὸς τὸ τηρηθῆναι, πέπανται εἶναι δικαστὴς.

Ὁ λέγων, ὅτι ἐφάνη Πέτρος μηδὲν χρεωστῶν^{s)} Παύλῳ, κωλύει^{v)} Παῦλον ἀπαιτῆσαι.

Δύνανται ὁ αἰρετὸς δικαστὴς ὁρίσαι τῇ καταβολῇ προθεσίμιαν.

Ὁ καλῶς ἀδήλως ψηφίζεται, οἷον ὅσον χρεωστῆς κατὰβάλλε^{v)}· ἐμμένετε ταῖς διαιρέσειν ὑμῶν· καθ' ὅσον μέρος δέδωκας τοῖς δανεισταῖς σου, λάβε παρὰ τῶν χρεωστούντων σοι^{v)}).

Ὁ δὲ δύναται κωλύειν ἀπαιτηθῆναι τὴν ποινήν τοῦ αἰρετοῦ δικαστηρίου· οὐ γὰρ ἐπ' αὐτῇ προσελήφθη.

Μέλλοντος τοῦ χρόνου πληροῦσθαι τοῦ αἰρετοῦ δικαστηρίου^{w)}, οἱ δικαζόμενοι ἀνωθεν ἐποίησαν αἰρετὸν δικαστήριον ἄλλο^{x)}, μὴ συναινοῦντος τοῦ δικαστοῦ· οὐκ ἀναγκάζεται ψηφισαῖται· εἰ μὴ τὴν ὑπόθεσιν αὐτὸς ἐποίησε. τοῦτο δὲ ὅταν μὴ συνιέδοξεν ἐν τῷ πρώτῳ αἰρετῷ δικαστηρίῳ περὶ τοῦ τὴν προθεσίμιαν ἐταθῆναι^{y)}· εἰ γὰρ ἐδόδοξτο καὶ αὐτὸς ἐξέτεινε, μένει διαγνώμων ὢν^{z)}).

XVIII. Pompon. Et quod maior pars iudicavit, tunc ratum est, quum omnes iudicant. L. 18. D. IV. 8.

quum omnes iudicant] Enantiophan. In digesto 39. tit. I. lib. 42. non dixit, quum iudicant, sed cum praesentes sunt.

XIX. Paul. Arbitr, prout ipsi videtur, sententiam dicit, neque Praetor sententiam eius curat. Si vero in compromissis placuerit, ut certam sententiam diceret, non valet, neque sententiam dicere cogitur. L. 19. pr. D. eod.

Sententiam autem dicit is, qui id in mente habuit, ut eo, quod pronuntiat, totam litem decideret. Sed si de pluribus capitibus arbiter assumptus sit, non videtur sententiam dicere, nisi omnes controversias finiverit. Et si quidem iudicaverit, ut reus aliquid daret, vel eum absolverit, postea contrariam sententiam ferre non potest: quae vero ad praeparandam litem interlocutus est, ea mutare potest: ut puta si iusserit litigatores Calendis adesse, et postea Idibus iubeat.

neque — curat] Nota, arbitri sententiam non retractari vel ab ea non appellari: tunc enim alter alterius sententiam curat, quum appellandi de ea facultas competit.

XX. Gai. Quamvis arbiter in sententia dicenda erraverit, tamen non potest eam corrigere: sententia enim dicta arbiter esse desinit. L. 20. D. eod.

non potest eam corrigere] Quaere lib. 9. tit. 3. cap. 62. quod ait, eum qui perperam iudicaverit, eodem die sententiam mutare non posse.

XXI. Ulpian. Si de pluribus capitibus invicem non connexis arbiter sumptus sit, et de uno sententiam dixerit, si quidem compromissum sit, ut omnia simul decideret, mutare potest: non enim sententiam dixisse videtur. Quodsi placuerit, ut et separatim sententiam diceret, multa videntur esse compromissa, et quantum ad controversiam decisam, arbiter esse desinit.

Qui pronunciavit, nihil videri Petrum debere Paulo, Paulum petere vetat. §. 1.

Arbiter solutioni certum diem statuere potest. §. 2.

Arbiter non recte incertam sententiam dicit: ut puta, quantum debes, solve: divisionibus vestris stante: pro ea parte, quam creditoribus tuis solvisti, accipe a debitoribus tuis. §. 3.

Arbiter poenam ex compromisso peti vetare non potest: de ea enim arbiter assumptus non est. §. 4.

Quum dies compromissi finiretur, litigatores de novo in ipsum compromiserunt sine consensu arbitri: non cogitur sententiam dicere: nisi ipse moram fecerit. Hoc autem tunc locum habet, quum in priore compromisso de die proferendo nihil cautum fuerit: si enim cautum sit et ipse diem protulerit, manet arbiter. §. 5.

l) Cap. 18. totum Theod. habet. m) Sic Fabr. Cod. Coisl. et Theod. ψηφίζονται. n) Sic Fabr. Quod melius est, quam lectio Cod. Coisl. in quo utrumque verbum δόξει ἐν contractum est in δόξειεν. o) Sic Fabr. Cod. Coisl. ὡςτε. p) Sic Fabr. Cod. Coisl. ψηφίζεσθαι. q) Hoc alterum διελάλησε habet quidem Fabr. nec vero Cod. Coisl. r) Sic Fabr. Cod. Coisl. et Syn. ita: κἂν πλανηθῆ ἐν τῷ ψηφίζεσθαι, omissis verbis ὁ αἰρετὸς δικαστὴς. Theod. eadem habet, quae Cod. Coisl. sed pro κἂν ponit ἐὰν. Verba ultima: ψηφισάμενος γὰρ πέπανται εἶναι δικαστὴς scholium esse arbitratur Leunclavius Notat. II. 20. in Theod. Otton. T. III. p. 1508. s) Sic Cod. Coisl. Fabr. χρεωστῆν. t) Sic Cod. Coisl. Fabr. κωλύεται. Sed actiūm praefereendum. u) Sic Fabr. Cod. Coisl. κατὰβάλλε. v) Sic Fabr. Cod. Coisl. χρεωστῶν σου. Utrumque bene se habet. w) Sic recte Cod. Coisl. Fabr. τὸ αἰρετοῦ δικαστήριον. x) Sic Fabr. Cod. Coisl. αἰρετὸν ἄλλο δικαστήριον. y) ἐταθῆναι Cod. Coisl. ἐκταθῆναι Fabr. z) ὢν Fabr. Deest in Cod. Coisl.

- §. 6. 7. Πληρέστατον ἔστιν αἰρετὸν δικαστήριον τὸ συντεθὲν περὶ πασῶν τῶν φιλονεικιῶν. εἰ δὲ περὶ ἑνὸς πράγματος ἐνθυμηθῶσι, κἂν γενικῶς συντεθῆ^{a)}, αἰ περὶ τῶν λοιπῶν ἐναγωγῶν^{b)} σώζονται. κάλλιον δὲ ἔστι περὶ τοῦ ἑνὸς ἐκφωνεῖν ἐν τῷ αἰρετῷ δικαστηρίῳ τοὺς δικαζομένους^{c)}. Οὐκ ἀναγκάζονται^{d)} πειθοῦσθαι τῷ αἰρετῷ δικαστῇ^{e)} οἱ δικαζόμενοι ὑσεμνόν^{f)} τι προστάσσοντι.
- §. 8. Ἐὰν ἐντὸς τῆς προθεσμίας κελύσῃ αὐτοὺς παραφρῶνάζει μετὰ τὴν προθεσμίαν, οὐ βεβαιούται ἡ ποινή.
- §. 9. Ἐὰν ὁ εἷς τῶν δικαζομένων μὴ παραφρῶνάζῃ, ὡς ἐμποδιοθεῖς διὰ νόσον^{g)}, ἢ διὰ πραγμάτων δημοσίων ἀποδημίαν, ἢ ἀρχὴν ἢ ἄλλην τινὰ^{h)} εὐλογον αἰτιαν, ὑποπίπτει τῇ ποινῇ· εἰ μὴ εἰς τὸ αὐτὸ καταδέχεται δικαστήριον ἐλθεῖνⁱ⁾ συναινοῦντος τοῦ αἰρετοῦ δικαστοῦ. εἰ γὰρ μὴ βούλεται δικάζει, οὐκ ἀναγκάζεται, οὐδὲ ὑποπίπτει τῇ ποινῇ ὁ ἀπολειφθεὶς.
- §. 10. Εἰ μὴ ὁμῶς^{k)} ἐντεθῆ τόπος τῷ αἰρετῷ δικαστηρίῳ, ἐν ᾧ δεῖ δικάζει, ἐκείνος ἐγκέσθαι δοκεῖ, ἐν ᾧ γέγονε τὸ περὶ τοῦ αἰρετοῦ δικαστηρίου σύμφωνον. καὶ ἐὰν κελύσῃ ἀλλαχού παραστήναι, ἀκινδύνως ἀπειθοῦσιν. ἰσχυρῶς δὲ κελύει παραστήναι ἐν τόπῳ περὶ τὴν πόλιν ὄντι, εἴπερ τοιαύτης ἀθηνείας^{l)} ᾗν ὁ δικαστής, ὡς ἔθος ἔχει ἐκείσε διατρέβειν καὶ οἱ^{m)} διαμαζόμενοι ἐσχερῶς ἐλθεῖν ἐκείσεⁿ⁾ ἠδύνατο.
- §. 11. Εἰ δὲ ἄσεμος ᾗν ὁ τόπος, τυχὸν προπίνα, ἢ χαμαιπνεῦα, ἀκινδύνως ἀπειθοῦσιν. εἰ δὲ ὁ εἷς τῶν δικαζομένων οὐκ ἠδύνατο εὐσχημόνως^{o)} ἐκεῖ ἐλθεῖν, ὁ δὲ ἄλλος ἠδύνατο, κἂν συμβῆ ἐλθεῖν τὸν μὴ δυνάμενον, τὸν δὲ δυνάμενον μὴ ἐλθεῖν, οὐ χώρα τῇ ποινῇ· μωρὸν γὰρ ἔστι, τὴν κέλευσιν τοῦ δικαστοῦ ἐφ' ἐνὶ μόνῳ τῶν δικαζομένων ἰσχύειν.
- §. 12. Ἐὰν ψηφίζομενος ὁ αἰρετὸς δικαστὴς μὴ ὀρίσῃ χρόνον τῇ καταβολῇ, δοκεῖ σύμμετρος ἐγκέσθαι χρόνος· οὐτινος παριόντος καὶ μὴ καταβαλόντος τοῦ καταδικασθέντος^{p)} ἢ ποινὴ ἀπαιτεῖται, εἰ μὴ ἄρα πρὸ τῆς ἐπ' αὐτῇ προκατάρξεως δίδωσι τὰ κριθέντα.
- Ἐὰν περὶ πολλῶν κεφαλαίων. Τῶν κεφαλαίων τὰ μὲν κατὰ φύσιν κοινοῦσιν ἀλλήλοις· τὰ δὲ ὡς ἐπὶ τὸ πλείστον διαφέρουσιν ἀλλήλων, σπανίως δὲ κοινοῦσιν. τὰ δὲ μὴ ὅλος ἐπικοινωνοῦνται ἀλλήλοις, ἀλλὰ πᾶσις διεστράγῃ ἀλλήλων διὰ τὴν ἐνοῦντιαν συμβίωτος. καὶ κατὰ φύσιν μὲν κοινοῦσιν, ὡς ὅταν ἄγρον μισθωτικῶς ἐκλεχόμενος τις ἀπ' ἐμοῦ δένδρον διαφθεῖρη, ἐναγεται μοι τῆ περὶ δένδρου τομῇ^{q)} καὶ τῆ περὶ μισθώσεως καὶ τῷ ἀκονικίῳ· αἴτινες ἐπικοινωνοῦσι πᾶσις ἀλλήλων, ὡς βιβ. κβ'. τιτ. ε. κεφ. κθ'. θεῖται ε. τοῦτον γὰρ κοινοῦσιν, ὅτι κινουμένης τῆς μίας ἢ ἕτερα ἀναρεῖται, ἐπὶ μόνῳ τῷ περιτῷ σωζομένη. διαφέρουσι δὲ ὡς ἐπὶ τὸ πλείστον ἀλλήλων, σπανίως δὲ κοινοῦσιν, ὡς τὸ περὶ νομῆς, τὸ περὶ δεσποτείας· ἕτερα γὰρ ταῦτα ἀλλήλων εἶσιν, ὡς βιβ. γ'. τιτ. β'. κεφ. ι'. κοινοῦσιν δὲ κατὰ τοῦτο καὶ μόνον, ὅτι ὁ βουλόμενος περὶ νομῆς καὶ περὶ δεσποτείας κινήσει πᾶν ἐνὶ καὶ ἀμφοτέρῳ δικαστηρίῳ ἀναγκάζεται προθεῖναι πάντα διεστράγῃ. διὰ τινὰ δὲ συμβίωτα ἐνοῦντά ἐστὶ ταῦτα, ὅταν ἐνὶ λιβέλλῳ πολλὰ κατάξῃ τις ὅμοια· οἷον περὶ δροσῶς, περὶ πρᾶσεως, περὶ ἀταλλαγῆς· ταῦτα γὰρ πάντα ἀλλήλων διεστράγῃ. ἐπεὶ δὲ ἐν ἐνὶ λιβέλλῳ κατηχθήσαν εἰς τὸ δικαστήριον, μίαν ὁ δικαστὴς περὶ πασῶν ἐκφέρειν δύναται ψηφον.

Plenissimum est compromissum, quod de omnibus controversiis compositum est. Si vero de una tantum re cogitaverint, licet generaliter compositum fuerit, tamen ex reliquis causis actiones supersunt. Melius autem est, ut litigatores in compromisso unam certam rem expriment. Litigatores non coguntur arbitro obtemperare, si inhonestum aliquid iusserit.

Si intra diem compromissi arbiter iusserit, post diem compromissi litigatores adesse, poena non committitur.

Si unus ex litigatoribus ideo non adfuerit, quod valetudine vel reipublicae causa absentia, vel magistratu, vel alia quadam probabili causa impeditus sit, in poenam incidit: nisi consentiente arbitro paratus sit, in eundem compromittere: nam si sententiam dicere nolit, non cogitur, neque is, qui abfuit, in poenam incidit.

Si locus, in quo sententiam dicere oportet, in compromisso nominatim adiectus non sit, ille inesse videtur, in quo compromissum factum est: et si alio loci adesse iusserit, impune ei non paretur. Recte autem in eo loco, qui circa urbem sit, adesse iubet, si eius sit auctoritatis arbiter, ut illic solitus sit commorari et litigatores facile eo loci venire possint.

Si vero locus inhonestus sit, veluti popina vel lupanarium, impune ei non paretur. Si vero alter ex litigatoribus in eum locum honeste venire non possit, alter autem possit, quamvis venerit, qui venire non poterat, qui autem poterat, non venerit, poenae locus non est: absurdum enim est, iussum arbitri in unius tantum litigatoris persona ratum esse.

Si arbiter sententiam dicens certum diem solutioni non statuerit, modicum tempus inesse videtur: quo praeterlapso si condemnatus non solverit, poena petitur, nisi forte ante litem contestatam ea, in quae condemnatus est, praestiterit.

Si de pluribus capitibus. Quaedam controversiae natura sibi invicem communes sunt: quaedam vero ut plurimum inter se distant, perraro autem aliquid commune habent: quaedam denique plane non communes sibi sunt, sed licet prorsus inter se distent, tamen ex accidenti coniunguntur. Et natura quidem coniunguntur, ut puta, si quis, qui praedium a me conduxit, arborem corruperit, tenetur mihi de arboribus succis et ex locato et lege Aquilia: quae quidem actiones omnino sibi communes sunt, ut lib. 22. tit. 5. cap. 29. them. 5. Hoc enim commune habent, quod mota una altera consumitur, eius duntaxat nomine, quod in ea plus est, salva manens. Differunt vero plurimum invicem, raro autem aliquid commune habent, ut iudicium possessionis et iudicium proprietatis: nam haec invicem differunt, ut lib. 3. tit. 2. cap. 11. Hoc autem inter se commune habent, et quidem solum, quod qui de possessione et de dominio agere vult, in uno eodemque iudicio omnia invicem contraria afferre cogitur. Quae autem ex accidenti coniunguntur, haec sunt: ut puta, si quis uno libello plures res similes in iudicium deduxerit, verbi gratia, donationem, venditionem, permutationem: haec enim omnia inter se differunt. Quoniam autem uno libello in iudicium deducta sunt, unam de omnibus sententiam ferre index potest.

a) Sic Fabr. Cod. Coisl. συντεθῆ. b) Sic Fabr. Cod. Coisl. ἐναγωγῶν. c) τοὺς δικαζομένους Fabr. Deest in Cod. Coisl. d) Syn. ὄφελον. e) Syn. δικαστηρίῳ. f) Syn. ὑσεμνόν. g) Sic Cod. Coisl. Quod praefero Fabrotiano διὰ νόσον. h) τινὰ Fabr. Deest in Cod. Coisl. i) ἐλθεῖν Fabr. Deest in Cod. Coisl. k) Sic Fabr. Cod. Coisl. ὁμῶς. l) Sic Fabr. Cod. Coisl. ἀθηνείας. m) οἱ Cod. Coisl. Deest apud Fabr. n) ἐκείσε Fabr. ἐκεῖ Cod. Coisl. o) Sic Fabr. Cod. Coisl. εὐσχημῶς. p) Sic Cod. Coisl. Fabr. καταβαλόντος omissis verbis τοῦ καταδικασθέντος. q) Mallem τομῆς. Nam supplementum est ἀγωγῇ ad articulum τῆ.

ἀδύλως ψηφίζεται] Ὡς ἐπὶ ἐμβαθμοῦ δικαστοῦ.

παρὰφυλάξει] Ἀπὸ τοῦ, παραγενέσθαι καὶ συνελθεῖν.
περὶ τὴν πόλιν] Ἀπὸ τοῦ, ἔξωθεν τῆς πόλεως, πλη-
σίον τοῦ τείχους.

προπίνα] Προπίνα, ἢ καπηλεῖον.

ἰσχύειν] Τοῦ Ἐναντιοφανοῦς. Οὐ γὰρ δύναται
ἢ αὐτὴ ψήφος ἐν μέρει ἰσχύειν, καὶ ἐν μέρει ἀνώγειρος εἶναι,
ὡς βιβ. ι. tit. β. διγ. κς. ἐσθ' ὅτε ψήφος ἐν μέρει ἰσχυνοῦσα
εἴναι γὰρ διέλη τὰ ἀλλήματα καὶ τοὺς ἀπελευθέρους, τότε οὐκ
ἔρρωται, ὡς διγ. μύ. τοῦ αὐτοῦ tit. καὶ βιβ. κς. tit. ιδ'.
ὑστερον διγ.

σύμμετρος χρόνος] Ζήτει κεφ. κβ. tit. α'. τοῦ νβ.
καὶ τούτου τοῦ βιβ. tit. ε. κεφ. κα. καὶ βιβ. κς. tit. ιβ'.
κεφ. η' α'.

κβ'. Παῦλ. Καὶ τότε, ὅτε μηδὲν διαφέρει τῷ
ἐνάγοντι.

μηδὲν διαφέρει τῷ ἐνάγοντι] Ἔγουν, ὅτε ἐκ τῆς
βραδύτητος ἐξημιώθη ὁ ἐνάγων.

κγ'. Οὐλλπ. Εἰ δὲ καὶ ὃ ὀρίσει προθεσμίαν τῇ κα-
ταβολῇ, καὶ μὴ δοθῇ ἐντὸς αὐτῆς, βεβαιούται ἢ ποι-
νή, καὶ οὐ δύναται διαφυγεῖν αὐτήν, μετὰ ταῦτα προσ-
άγων τὸ ψηφισθέν. εἰ δὲ δέξεται^ς) ὁ νικήσας, οὐκ
ἀπαιτεῖται ὃ τὴν ποινήν.

Εἰ δὲ ὁ κελευσθεὶς λαβεῖν ἐνεπόδησε^υ) τυχὸν νο-
σήσας, ἢ ἄλλως εὐλόγως ἀπολειφθεὶς^ν), οὐ βεβαιού-
ται ἢ ποινή· εἰ μὴ ἄρα πάλιν μετὰ τὴν προθεσμίαν
μὴ^ω) δίδωσιν ὁ καταδικασθεὶς.

Ἐκεῖνος ἐμμένει τῇ ψήφῳ, ὁ πρῶτων ἐκεῖνα,
ἄτινα τότε^ς) ἐφ' ἑαυτῷ, πληροῦσι τὰ περιεχόμενα αὐτῆς.

Εἰ δὲ τῆς ψήφου τὴν προθεσμίαν ἐχούσης ὁ νική-
σας λαβεῖν οὐκ ἠθέλησεν, οὐ βεβαιούται ἢ ποινή.

τότε ἐφ' ἑαυτῷ] Κατὰ τὸ αὐτοῦ θέλημα πληροῦσι
τὴν ψήφον.

κδ'. Παῦλ. Εἰ δὲ μετὰ ταῦτα βουλομένον αὐτοῦ
λαβεῖν ὁ ἐναγόμενος οὐ^ς) δίδωσιν, ἀπαιτεῖται ἢ ποινή.

κέ'. Οὐλλπιαν. Ἐὰν περιεχέτο τῷ αἵρετῷ ἐκ συμ-
φώνου δικαστηρίου, ἵνα περὶ πυσῶν τῶν φιλονεικιῶν ἐν
τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ ψηφίσῃται, καὶ ὥστε ἄδειαν αὐτὸν ἔχειν
ἐπεκτείνειν τὴν προθεσμίαν, εἴτα περὶ τινῶν ψηφισά-
μενος ἐπεκτείνει^ς) τὴν προθεσμίαν, ἢ ἐπέκτασις ἔρρω-
ται, οὐ μὴν τὰ ψηφισθέντα· ὁ γὰρ λαβῶν ἄδειαν
ἐπεκτείνειν τὴν ἡμέραν, οὐ δύναται τὴν αἵρεσιν ἀλλάσ-
σειν τοῦ αἵρετοῦ δικαστηρίου. ζητεῖ^α) οὖν τὰ λειπό-
μενα καὶ περὶ πάντων μίαν ἐκφέρειν ὀφείλει τὴν ψήφον^β).

Καὶ ἐὰν δι' ἐγγρητῶν γέγρονε τὸ αἵρετὸν δικαστή-
ριον, καὶ ἢ ἐπέκτασις διὰ τῶν ὃ) αὐτῶν, ἢ ὁμοίων ἐγ-
ρητῶν ὀφείλει γενέσθαι^δ).

περὶ πασῶν τῶν φιλονεικιῶν] Ζήτει τὸ κα. κεφ.
τούτου τοῦ tit.

ὀφείλει γενέσθαι] Φησὶ Λαβίων, ὁμοίως χρῆναι
τὴν τῶν ἡμερῶν ἐπέκτασιν γίνεσθαι, ὥστε κατὰ τοὺς δοθέντας
ἐγγρητῆς αὐτῆς ἐνοχῆς αὐταῖς κατὰ τὸ πρῶτον ἐνοστῆραι κομ-
πρόμισσον.

κς'. Παραιτουμένων τῶν πρώτων, ἢ τελευτη-
σάντων.

incertam sententiam dicit] Ut in ordinario
iudice.

adesse] Pro, praesentiam sui facere et convenire.
circa urbem] Pro, extra urbem, prope muros.

popina] Popina vel taberna.

ratum esse] Enantiophanis. Non enim ea-
dem sententia pro parte valere potest, et pro parte non
valere, ut lib. 10. tit. 2. dig. 27. Interdum sententia
pro parte valet: nam si alimenta et libertos dividerit,
ultimum non valet, ut dig. 41. eiusdem tit. et lib. 27.
tit. 14. dig. ult.

modicum tempus] Quaere cap. 22. tit. 1. lib. 52.
et lib. huius tit. 5. cap. 21. et lib. 26. tit. 12. cap. 91.

XXII. Paul. Utique, si nihil actoris intersit. L. 22.
D. IV. 8.

nihil actoris intersit] Id est, cum actor mora
laesus est.

XXIII. Ulp. Sed et si diem solutioni statuerit, L. 23.
nec intra illam solutum fuerit, poena committitur, pr. D. eod.
eamque evitare non potest, licet postea offerat, quod
dare iussus est. Si vero, qui obtinuit, oblatum ac-
ceperit, poena ab altero non exigitur.

§. 1. Si is, qui accipere iussus est, impedierit, morbo
fortasse aut alia iusta causa detentus, quominus ac-
ciperet, poena non committitur: nisi rursus post tem-
pus qui condemnatus est non det.

§. 2. Ille sententiae stat, qui haec agit, quae, quan-
tum in ipso est, ea, quae sententia continentur, implent.

§. 3. Si vero, cum sententia certam diem contineret,
victor accipere noluerit, poena non committitur.
quantum in ipso est] Ex mente eius senten-
tiam implent.

XXIV. Paul. Sed si, cum postea ille paratus L. 24.
sit accipere, victus non det, poena petitur. D. eod.

XXV. Ulpian. Si compromisso continebatur, ut L. 25. pr.
de omnibus controversiis eadem die arbiter sententiam §. 1. D. eod.
diceret, et ut facultatem diem proferendi haberet,
postea de quibusdam dicta sententia diem profert,
prolatio valet, nec vero sententia: qui enim facultatem
habet diem prorogandi, conditionem compromissi
mutare non potest. Reliqua igitur discutit et de om-
nibus unam ferre debet sententiam.

§. 2. Et si per fideiussores cautum erat in compro-
misso, et prolatio per eosdem aut similes fideiussores
fieri debet.

de omnibus controversiis] Quaere cap. 21.
huius tit.

fieri debet] Labeo ait, dierum prolationem si-
militer fieri debere, ut per datos fideiussores iterum in
iisdem obligationibus, quae primo compromisso conti-
nebantur, permaneant.

XXVI. Si priores fideiubere noluerint aut deces-
serint. L. 26.
D. eod.

r) καὶ Fabr. Deest in Cod. Coisl. s) Sic Fabr. Cod. Coisl. δεξεται. t) Sic Fabr. Cod. Coisl. ἀπαιτεῖ. Utrumque
ferri potest, ἀπαιτεῖ, si ad ὁ νικήσας referatur, ἀπαιτεῖται, si subintellexeris alterum, qui victus est. u) Sic Fabr. Cod.
Coisl. ἐνεπόδησε. v) ἀπολειφθεὶς Fabr. Deest in Cod. Coisl. w) Sic ut in textu Fabr. Cod. Coisl. εἰ μὴ ἄρα μὴ μετὰ τὴν
προθεσμίαν δίδωσιν. x) τότε Fabr. τότε Cod. Coisl. Illud τότε ἐφ' ἑαυτῷ significat, quantum quidem in ipso est.
y) οὐ Fabr. Deest οὐ in Cod. Coisl. Sed necessario in textu remanere debet, alioquin sensus prorsus ineptus huius
loci esset. z) Sic Fabr. Cod. Coisl. ἐπεκτείνῃ. a) Fabr. ζήτει. Sed legendum ζητεῖ. b) Sic Fabr. Cod. Coisl. ἐκφέρει
ψήφον. c) τῶν Fabr. Deest in Cod. Coisl. d) Sic Fabr. Cod. Coisl. γίνεσθαι.

I. 27. pr. ζ'. Ἐπεκτείνειν δύναται τὴν προθεσίαν τοῦ κομ-
D. IV. 8. προμίσσου ε) καὶ παρῶν, καὶ δι' ἐγγέλου, καὶ δι' ἐπι-
στολῆς.

§. 1. Οὐ διαβαίνει τὸ αἵρετόν δικαστήριον εἰς διαδόχους,
εἰ μὴ γέγονεν αὐτῶν μνήμη. μετὰ δὲ ψήφον ποιῶν
ὁ κληρονόμος τοῦ καταδικασθέντος τὰ ψηφισθέντα οὐ
δίδωσι χώραν τῇ ποινῇ βεβαιωθῆναι.

§. 2. Εἴτε ς) δικαία, εἴτε ἄδικος ἢ τοῦ αἵρετοῦ ψήφος
ἔστιν ζ), ἐμμένειν αὐτῇ δεῖ.

§. 3. Ἐὰν πολλοὶ αἵρετοὶ δικασταὶ διαφόρους ψήφους ἢ)
ψηφίζονται¹⁾, ἔξεστι μὴ πειθαρχεῖν αὐτοῖς. εἰ δὲ τὸ μεί-
ζον μέρος συνήρσεν, ὑποπίπτει τῇ ποινῇ ὁ μὴ πειθαρχῶν.

Ἐὰν τριῶν ὄντων ὁ εἰς ψηφισθῆται δοῦναι^{κ)} δε-
καπέντε νομίσματα, καὶ ὁ ἄλλος δέκα, καὶ ὁ τρίτος
πέντε, τὰ πέντε χορῆ δοθῆναι^{λ)}. εἰς αὐτὰ γὰρ οἱ τρεῖς
συνήρσεν.

§. 4. Ἐὰν μονομερῶς ψηφισθῆται^{μ)} ὁ αἵρετὸς δικαστής,
οὐκ ἔρροται, εἰ μὴ τοιαύτην ἄδειαν διὰ τοῦ αἵρετοῦ δι-
καστηρίου ἔλαβεν, ὥστε τοῦ ἐνὸς μέρους ἢ τῶν δύο
ἀπόντων ψηφισσάσθαι. ὁ δὲ ἀπολειφθεὶς, ὡς ἐμποδί-
σας τῇ ψήφῳ, ὑποπίπτει τῇ ποινῇ.

§. 5. Οὐ δοκεῖ συστάδην ψηφισσάσθαι ὁ παρόντος μαι-
ρομένου, ἢ ἄρροτος, ἢ ἀνήθου ψηφισόμενος, εἰ μὴ
πάρεστιν^{ν)} ἐπίτροπος.

§. 6. Εἰ καὶ παρῶν τις ἐμποδίσαι τῷ διαγνώσει ψηφί-
σασθαι, ὑποπίπτει τῇ ποινῇ.

§. 7. Εἰ καὶ μὴ ἔγκειται ποινὴ^{ο)} τῷ αἵρετῷ δικαστη-
ρίῳ, ὁμολογήσει δὲ τις ἐμμένειν τῇ ψήφῳ, ἐνάγεται
ἀορίστως.

ἐπεκτείνειν δύναται] Βουλομένων καὶ τοῦτο τῶν
λατγατόρων.

τὰ ψηφισθέντα] Δῆλον ὅτι εἰ μὴ παεῖ, ὑποπει-
ται τῇ ποινῇ.

εἴτε ἄδικος] Σημείωσαι, ὅτι κομπρομισσάριος οὐ ποιεῖ
litem suam, οὐτ' ἐκκληθὼν ἐπιδέχεται. ἐτέρῳ δὲ λόγῳ εἴαν
ὁ ἡτηθεὶς ἀπαλλαγῆ τε τὴν ἀποφασιν, καὶ ἐνάγεται περὶ
τῆς ποινῆς, δύναται ἀπιθεῖναι δόλον παραγαγεῖν, δι' ἧς ἀνα-
ψηλαφάται ἢ τοῦ ἀδύτου κρῖσις κατὰ μίμησιν τῆς ἐκκλή-
του, ὡς ὁ Παῦλος ἐν τῷ λβ'. διγ. φησίν.

ἐμμένειν αὐτῇ δεῖ] Χωρὶς εἰ μὴ κατὰ δόλον ἐψηφί-
σεν.

εἰς αὐτὰ — συνήρσεν] Σημείωσαι, ὅτι τῷ μείζονι
τὸ ἔλαττον περιέχεται. ὅθεν εἴαν χρεωστὴς μοι ἰ. νομίσματα,
καὶ συμφωνήσω μὴ ἀπαιτῆσαι εἴκοσι, ἔρροται. εἰ δὲ κ. χρεω-
στούμενος συμφωνήσω μὴ ἀπαιτῆσαι δέκα, ἔρροται ἐπὶ τοῖς
δέκα. ζῆται βιβ. κς. tit. ζ'. κεφ. ια'. ζῆται βιβ. θ'. tit. γ'.
κεφ. λη'. καὶ κατ' ἐξέλιπον θεμάτων τὸ παρῶν. ζῆται καὶ τὸ
τελευταῖον θέμα τοῦ ζ'. κεφ. τούτου τοῦ tit. ὁμοίως ἐπὶ ὀρ-
διναρίων δικαστοῦ, ὡς βιβ. θ'. tit. α'.

μὴ ἔγκειται ποινῇ] Κατὰ τὴν κειμένην διαίρεσιν ἐν
τῷ παρόντι tit. τοῦ ια'. κεφ. ἐνθα ἀνευ ποινῆς οὐκ ἀναγκά-
ζεται τις ψηφισσάσθαι.

ἐνάγεται ἀορίστως] Τῇ ἰσχυροτέρῳ ἐξ σπιουλάτου
εἰς τὸ διαφέρειν τὴν καταδικῆν ἐχούσῃ. tit. ια'. τούτου τοῦ
βιβ. κεφ. γ'.

I. 28. κη'. Ἀδιάφορον εἴτε δῆλον ποσὸν ὁμολογήθη, εἴτε
D. eod. ἄδηλον· οἷον ὅσου τὸ πρᾶγμα ἔστιν.

I. 29. κθ'. Ἐὰν ψηφισθῆ με μὴ ἀπαιτῆσαί σε, εἴτε ἀπαι-
D. eod. τήσω σε^{ρ)}, εἴτε τὸν ἐγγυητὴν σου, οὐκ ἐμμένω τῇ

XXVII. Diem compromissi proferre potest et
praesens, et per nuncium, et per epistolam.

Compromissum non transit ad successores, nisi
mentio eorum facta fuerit. Si autem post senten-
tiam heres condemnati iudicatum fecerit, non facit
locum poenae committendae.

Sive aequa, sive iniqua arbitri sententia sit, stari
ei debet.

Si plures arbitri diversas sententias dixerint, li-
cet sententiae eorum non stari. Sed si maior pars
consentiat, in poenam incidit, qui non pareat.

Si, cum tres arbitri essent, unus quindecim
nummos dare iusserit, alter decem, et tertius quin-
que, quinque debent praestari: in hanc enim sum-
mam tres consenserunt.

Si arbiter uno absente sententiam dixerit, non
valet, nisi talem veniam compromisso acceperit, ut
una vel utraque parte absente sententiam diceret.
Absens autem, quum impedierit, quominus sententia
diceretur, poenam committit.

Coram sententiam dicere non videtur, qui prae-
sente furioso, aut demente, aut pupillo dicit, nisi
tutor praesens sit.

Et si quis praesens arbitrum sententiam dicere
prohibuit, poenam committit.

Etiamsi poena compromisso comprehensa non fue-
rit, promiserit autem quis sententiae stare, incerti
tenetur.

proferre potest] Consentientibus et in hoc li-
tigantibus.

iudicatum fecerit] Certum est, si iudicatum
non fecerit, in poenam eum incidere.

sive iniqua] Nota, iudicium compromissarium li-
tem suam non facere, neque ab eius sententia appellari.
Alia autem ratione si victus sententiae non pareat et
poena ab eo petatur, doli exceptionem opponere potest,
per quam arbitri sententia ad similitudinem appellatio-
nis retractatur, ut Paulus dig. 32. dicit.

stari ei debet] Praeterquam si dolo malo sen-
tentiam dixerit.

in hanc — consenserunt] Nota, maiore minus
contineri. Unde si mihi decem aureos debeas et pactus
sim, ne viginti petam, valet pactum. Sed si, cum vi-
ginti mihi deberentur, pactus sim, ne decem petam,
conventio valet usque ad decem. Quaere lib. 26. tit. 7.
cap. 11. Quaere lib. 9. tit. 3. cap. 38. et ex eo speciem
huius repete. Quaere et ultimum thema cap. 7. hui. tit.
Similiter in iudice ordinario, ut lib. 9. tit. 1.

poena — comprehensa non fuerit] secun-
dum distinctionem positam in hoc tit. cap. 11. ubi poena
non adiecta sententiam dicere quis non cogitur.

incerti tenetur] Incerti ex stipulata actione,
quae condemnationem in id quod interest habet. tit. 11.
huius lib. cap. 3.

XXVIII. Non interest, certa an incerta summa
promissa sit, ut puta, quanti ea res est.

XXIX. Si arbiter vetuerit, ne a te petam, sive
a te petierim, sive a fideiussore tuo, arbitrio non pareo.

ε) τοῦ κομπρομισσου Fabr. Deest in Cod. Coisl. f) Hanc §. 2. cap. 27. habet Theod. et Syn. g) ἔστιν, quod Fabr. post ψήφος ponit, habet Cod. Coisl., Syn. et Theod. statim post ἄδικος. h) Sic Fabr. Cod. Coisl. διαφόρους, omissis ψή-
φους. i) Sic Fabr. Cod. Coisl. ψηφίζονται. k) δοῦναι Fabr. δοθῆναι Cod. Coisl. l) Sic Fabr. Cod. Coisl. χορῆ δο-
θῆναι τὰ πέντε. m) Sic Fabr. Cod. Coisl. συμφωνήσασθαι. n) Cod. Coisl. addit ὁ, quod deest apud Fabr. o) Sic Fabr.
Cod. Coisl. ποινῇ. p) Sic Fabr. Cod. Coisl. οὐκ ἀπαιτῆσω.

ψήφῳ. εἰ δὲ μετὰ τοῦ ἐγγρητοῦ δικάσμενος ἀπαίτησω σε, οὐ βεβαιῶται ἢ ποινή, εἰ μὴ ὕρα τῷ ἐγγρητῇ διαφέρει.

τῷ ἐγγρητῇ διαφέρει] Σὺ δίκαις τὰ πράγματά μου. ἀπελθὼν, ἵνα δανευσθῆς, ἐξήτησά σε ἐγγρητήρ. ἐγὼ δὲ κύριος τῶν πραγμάτων ἐνηγγρησάμην ὧ σοι ὧ. ὄρεσ ὡς διαφέρει τὸν ἐγγρητήρ.

λ. ὅ) Ὁ καταλιπὼν τὸν αἰρετόν, καὶ ἐναγαγὼν ἐνορδίνως ὅ), ὑποπίπτει τῇ ποινῇ ὅ), τῆς δίκης κατὰ τὴν ἰδίαν τάξιν παρὰ τῷ δικαστῇ κινουμένης ὅ).

λα. Τότε βεβαιῶται κατὰ τοῦ τι ὅ) ποιούντος ἢ ἐπερωτήσης, ὅτε μὴ δόλον ὁ ἐπερωτήσης ἐποίησεν· εἰ γὰρ τις τὸν αἰρετόν διαφθείρη χρήμασιν, ἢ ζολακεία, ἢ τὸν συνήγορον τοῦ ἀντιδίκου, ἢ τινὰ τῶν ἐπιτραπέντων παρ' αὐτοῦ τὴν δίκην, εἰ μὲν ἐνέκειτο τὸ κεφάλαιον τοῦ δόλου τῷ αἰρετῷ δικαστηρίῳ, ἐνάγεται τῇ ἐξ στυπουλάτου ὅ)· εἰ δὲ παρελεφθῆ ὅ), χάρα τῇ περὶ δόλου ἀγωγῇ, ἢ ὅ) τῇ παραγραφῇ. πληρέστατον δὲ ἐστὶ τὸ αἰρετόν δικαστήριον ὅ) τὸ μνημονεύον ὅ) τοῦ κεφαλαίου τοῦ δόλου.

ζολακεία] Τοῦ Ἐναντιοφανοῦς. Ταῦτα ἐπὶ κομπρομισσάσιον· ἐπὶ γὰρ ἐνορδίνου ἢ τοιαύτη ψήφος ἐρρωταί. φησὶ γὰρ βιβ. λς. tit. α. διγ. ξς. ὅτι ἐὰν πραιτωρ ἢ κατὰ πλείων ἢ ζολακείαν ψηφίσῃται κληρονομίαν ἀποκαταστήσαι, διὰ τὸ κοινῇ συμφέρον κηροῦσθαι τὰς ψήφους, γίνεται ἢ ἀποκατάστασις, βιβ. ζ. tit. μδ'.

λβ. Ἀδιόφορον, εἴτε μείζων, εἴτε ἥττων ἐστὶ τοῦ πρωτοτύπου ἢ ποινή.

Μετὰ τὸ βεβαιωθῆναι τὴν ποινὴν οὐκ ἀναγκάζεται ὁ αἰρετὸς δικαστῆς ὅ) ψηφίσασθαι.

Ἐὰν ὅ) γυνὴ ἀλλοτριῷ ὀνόματι, ἦτοι ὑπὲρ μὴ διαφέροντος αὐτῇ προσώπου αἰρετόν δικαστῆρ ἔληται, ἐπερωτηθεῖσα ποινὴν, οὐκ ἐρρωταί τὸ αἰρετόν δικαστήριον, οὐδὲ βεβαιῶται ἢ ποινή.

Ὁδὲ παρεμβάλλει ἑαυτὸν ὁ πραιτωρ, ὅτε ἀναγκάζει τὸν αἰρετόν δικαστῆρ ἀπαφηνασθαι, εἴτε μὴ γέγονεν αἰρετόν δικαστήριον, εἴτε γέγονε μὲν ὅ), μὴ ἀρμόζει δὲ τέως ἀπαίτησις ἐξ αὐτοῦ, ἢ ἠτόνησεν ὅ) ἢ ποινὴ τῇ προθεσίμῃ, ἢ θανάτῳ, ἢ ἀποχῇ, ἢ προκατάρξει εἰς ἐμβαθμον δικαστῆρ, ἢ συμφώνῳ λυθέντος τοῦ ὅ) αἰρετοῦ δικαστηρίου, ἢ διαλύσεως γενομένης, ἢ τοῦ δούλου τελευτήσαντος, περὶ οὗ ἐδικάζοντο, εἰ μὴ ἐπὶ τούτῳ διαφέρει τι τοῖς δικαζομένοις.

Ἐὰν ἱερεὺς ἢ ἀρχιερεὺς γένηται ὁ ὅ) αἰρετὸς δικαστῆς, οὐκ ἀναγκάζεται ψηφίσασθαι διὰ τιμὴν τοῦ ἱερέως καὶ τῆς ἱερωσύνης, καὶ ὅτι ἀναγκάζεται τῇ ἱερωσύνῃ σχολάζειν. περὶ δὲ ὧν μετὰ τὴν ἱερωσύνην γέγονεν αἰρετὸς, ἀναγκάζεται.

Κωλύεται ὅ) ὁ αἰρετὸς δικαστῆς ψηφίσασθαι ὅ) ἐπὶ ἀτιμοποιῷ ὅ) ἐξ ἀμαρτήματος ἀγωγῇ, ἢ δημοσίῳ ἐγκλήματι· καὶ ψηφίσῃται, οὐκ ἀρμόζει ἀπαίτησις ὅ). οὔτε ὅ) περὶ κατιστάσεως ἐλευθερίας, ἢ εὐγενείας,

Sed si cum fideiussore litigans a te petierim, poena non committitur, nisi forte fideiussoris intersit.

fideiussoris intersit] Tu negotia mea gerebas. Cum peregre profectus essem, te fideiussorem postulavi, ut pecuniam mutuam acciperes. Ego dominus negotiorum apud te fideiussi. Vide, quomodo fideiussoris intersit.

XXX. Qui arbitrum reliquit et ordinario iudicio experitur, in poenam incidit, lite apud iudicem suo ordine peragenda. L. 30. D. IV. 8.

XXXI. Tunc committitur stipulatio adversus eum, qui quid fecit, si dolum malum stipulator non fecerit: si quis enim arbitrum corrumpit pecunia vel ambitione, vel advocatum adversarii, vel aliquem ex his, quibus ille causam suam commiserat, si quidem doli clausula compromisso inserta fuerit, convenitur actione ex stipulatu: si vero praetermissa sit, doli actioni vel exceptioni locus est. Plenissimum autem est compromissum, quod doli clausulae habet mentionem. L. 31. D. eod.

ambitione] Enantiophanis. Haec in iudice compromissario: nam si iudex ordinarius sit, talis sententia valet. Ait enim lib. 36. tit. I. dig. 65: Si praetor vel per errorem vel ambitionem hereditatem restitui decreverit, quia publice interest, res iudicatas ratas esse, restitutio fit. Lib. 7. tit. 49.

XXXII. Non interest, maior an minor sit poena, quam res principalis. L. 32. pr. D. eod.

Post commissam poenam non cogitur arbiter sententiam dicere. §. 1.

Si mulier alieno nomine sive pro persona ei non coniuncta iudicem compromissarium elegerit poenamque promiserit, compromissum non valet, et poena non committitur. §. 2.

Praetor se non interponit, nec arbitrum cogit, ut sententiam dicat, sive non factum sit compromissum, sive factum quidem sit, sed nondum ex eo poenae petitio competat, vel deficiat poena soluto compromisso die finito, vel morte, vel acceptilatione, vel litis contestatione apud iudicem ordinarium, vel pacto, vel transactione facta, vel servo defuncto, de quo litigabant, nisi de eo aliquid litigantium intersit. §. 3. 5.

Si arbiter sacerdos aut Episcopus factus sit, non cogitur sententiam dicere propter honorem sacerdotis et sacerdotii, et quia sacerdotio vacare cogitur. De his autem, de quibus post sacerdotium arbiter sumtus est, sententiam dicere cogitur. §. 4.

Arbiter de actione ex delicto famosa vel de crimine publico vetatur sententiam dicere: et si dixerit, poenae persecutio non competit. Neque de statu libertatis vel ingenuitatis, nec si fideicommissaria li- §. 6. 7.

η) Fabr. ἐνηγγρησάμην. ρ) Huius scholii sensus valde obscurus est et lectio haud dubie corrupta. Versio quidem a Fabroto exhibita bonum praebet sensum, sed eum, qui verbis non inest. Ita ἐνηγγρησάμην verlit: fideiussisti, cum sit: fideiussi. s) Cap. 30. habet Theod. t) Sic Fabr. Cod. Coisl. ἐν ὀρδίνως. u) Theod. male τῆς ποινῆς. v) Theod. κινούμενος. w) Sic Fabr. Cod. Coisl. pro τι habet μή. x) Sic Fabr. Pro τῇ ἐξ στυπουλάτου Cod. Coisl. habet τῇ ἀπαίτησει. y) Sic Fabr. Cod. Coisl. παρελεφθῆ. z) ἢ Fabr. Cod. Coisl. ἐν pro ἢ. a) Fabr. ita, ut in textu. Cod. Coisl. verba transponit sic: πληρ. δὲ αἰρ. δικαστ. ἐστι. b) Sic Fabr. Cod. Coisl. μνημονεύειν. c) δικαστῆς in Cod. Coisl. deest. Fabr. habet. ce) In Syn. p. 53. d) μὲν Fabr. Deest in Cod. Coisl. e) Sic Fabr. Cod. Coisl. ἠτόνησεν. f) τοῦ Fabr. Deest in Cod. Coisl. g) ὁ Fabr. Deest in Cod. Coisl. h) Haec §. usque ad οὐκ ἀρμόζει ἀπαίτησις est apud Theod. qui dicit esse partem th. 6. cap. 32. h. 1. i) ψηφίσασθαι deest apud Theod. k) ἀμαρτοποιῷ Theod. Sed ad marg. ἀτιμοποιῷ. l) Sic Fabr. et Syn. Cod. Coisl. ἀπαίτως. m) Inde ab οὔτε usque ad finem rursus hanc §. habet Theod. qui dicit esse partem th. 6. cap. 32. hui. tit.

οὔτε εἰ λέγεται φιδικομισσαρίαν ἐλευθερίαν ^{η)} χροω-
στειῖσθαι, οὔτε περὶ πονπιλλιαρίας ^{ο)} ἀγωγῆς δύναται
ἀγροῦσθαι ὁ ^{π)} αἰρετὸς δικαστής.

- §. 8. Ἐὰν δοῦλος συμφρονήσῃ, οὐκ ἀναγκάζεται ὁ αἰ-
ρετὸς δικαστὴς ψηφίσασθαι· κἂν ψηφίσῃται, οὐκ ἀπαι-
τεῖται ἡ ποινή.
- §. 9. Ἐάν τις ἐλθῇ πρεσβευτὴς ἐν Ῥώμῃ, οὐκ ἀναγκά-
ζεται ὁ δικαστὴς περὶ ὧν πρὸ τῆς πρεσβείας γέγονεν
αἰρετὸς δικαστὴς, ψηφίσεσθαι· εἰ μὴ ἔρα θέλει
ὁ πρεσβευτὴς καὶ τοῦτο, ὅτε αὐτὸν ^{ι)} διεκδικεῖ. εἰ δὲ
ᾤον ἐν τῇ πρεσβείᾳ αἰρετὸς ληφθεὶς ψηφίσεται, καὶ
μάλιστα περὶ τῶν ἐν τῇ πρεσβείᾳ γενομένων ἀναγκάζε-
ται ψηφίσασθαι. ταῦτα γὰρ πάντα καὶ ^{ιι)} ἐπὶ ἐμ-
βόθμον δίκες χάσαν ἔχει.
- §. 10. Ἐάν τις μετὰ τοῦ τελευτήσαντος ἐν ^{ιιι)} αἰρετῷ δι-
καστῇ δικαζόμενος ἐπαράγῃ ^{ιιι)} ζήτησιν περὶ ^{ιιι)} κληρονο-
μίας, κωλύεται ὁ αἰρετὸς ψηφίσασθαι ^{ιιι)}, ἵνα μὴ γένη-
ται πρόκριμα τῇ κληρονομίᾳ.
- §. 11. Ὁ αἰρετὸς διαγνώμων ἐπεκτείνειν δύναται τὴν
προθεσίμην, οὐχ ὅτε ἐκ συμφώνων, ἀλλ' ὅτε κελύ-
σει αὐτοῦ ταύτην ἐπεκταθῆναι ^{ιιι)} ἀναγκαῖόν ἐστιν, ἵνα
μὴ βεβαιωθῇ ἡ ποινή.
- §. 12. Λανθάνοντα τὸν αἰρετὸν διαγνώμονα ^{ιιι)} ὁ πραι-
τωρ ἀναζητεῖ, καὶ ποινὴν ἐπιτίθεισιν ^{ιιι)} ἐπὶ πολλὴ μὴ
φαινομένη.
- §. 13. Ἐάν ἐπέκειτο τῷ αἰρετῷ δικαστηρίῳ ^{ιιι)}, ὥστε δό-
νασθαι τὸν ἕνα τῶν δικαστῶν εἰ τόχοι ψηφίσεσθαι,
ἀναγκάζεται ὁ παρὼν καὶ τῶν ἄλλων ἀπολιμπανομένων
ψηφίσεσθαι ^{ιιι)}· οὐ μὴν ἐὰν ἐδόδοτο ^{ιιι)}, τοὺς πάντας
ἢ τὸ μείζον μέρος ψηφίσασθαι· οὐκ ἀναγκάζεται γὰρ
ὁ καθέκαστος, ἐπειδὴ κἂν ψηφίσῃται, οὐκ ἀπαιτεῖται
ἡ ποινή.
- §. 14. Φανεροῦς ^{ιιι)} ἔχθρας παρεμπροσώσης ^{ιιι)} μετὰ τὸ
αἰρετοῦ δικαστοῦ καὶ τοῦ δικαζόμενου, καὶ διαμαρτυ-
ρηθῆν ^{ιιι)} μὴ ψηφίσασθαι, μηδενὸς ἀναγκάζοντος ἐψη-
φίσατο, εἰ καὶ ταμίλιστα οὐ δυνατὸν ἐγκαλεῖσθαι ^{ιιι)},
ὁμῶς ἐν τάξει ἐκλήτων ^{ιιι)} διὰ τῆς τοῦ δόλου παρα-
γραφῆς ἀναψηλαφᾶται ἢ τοῦ αἰρετοῦ δικαστοῦ ψῆφος.
- §. 15. Ὁ δὲ δύναται παρελθεῖν τὸ συμφώνον ὁ αἰρετὸς δι-
καστὴς.
- §. 16. Οὐκ ἔρρωται ἡ ψῆφος τοῦ αἰρετοῦ δικαστοῦ, ἢ
τὴν δίκην εἰς δικαστήριον παραπέμπονσα ἢ διατυποῦσα
αἰρετὸν δικαστὴν γενέσθαι αὐτὸν ἢ ἕτερον· τηρητικὴν
γὰρ αὐτὴν εἶναι δεῖ ^{ιιι)} τῆς ὑποθέσεως. οὐ ^{ιιι)} δύναται
δὲ λέγειν τὴν παράδοσιν τοῦ ἀγροῦ γενέσθαι δοκιμασίᾳ
Πέτρου, ἢ τὰ ἰκανὰ δοθῆναι· αὐτὸς γὰρ ^{ιιι)} διατυ-
ποῦν ὀφείλει, πῶς χορὴ τὰ ἰκανὰ δοθῆναι, ἢ διὰ ποίων
ἐγγυητῶν, καὶ μὴ τοῦτο παραπέμπειν ἑτέρῳ· εἰ μὴ
ἐπὶ τοῦτω ἔλλοττο αὐτόν, ἵνα ὀρίσῃ, τίνας δοκιμασίᾳ
χορὴ τὰ ἰκανὰ δοθῆναι.

bertas debere dicatur, nec de pupillari actione cau-
sam audire arbiter potest.

Si servus compromiserit, arbiter sententiam dicere
non cogitur: et si dixerit, poena non petitur.

Si quis legatus Romam venerit, arbiter senten-
tiam dicere non cogitur, de quibus ante legationem
arbiter sumtus est: nisi et hoc legatus velit, eum
se defendit. Sed si nunc in legatione arbiter sumtus
sententiam dixerit, sententiam dicere cogitur, maxime
de his, quae in legatione contraxit. Haec enim
omnia etiam in ordinario iudicio locum habent.

Si is, qui cum defuncto coram arbitro litigabat,
controversiam hereditatis faciat, arbiter vetatur sen-
tentiam dicere, ne hereditati praeiudicium fiat.

Arbiter diem proferre potest constitutum, non
cum ex conventionem, sed cum iussu arbitri cum pro-
ferri necesse est, ne poena committatur.

Latitentem arbitrum Praetor investigat, et si
diu non apparuerit, mulctam ei imponit.

Si hoc compromisso cautum sit, ut vel unus ar-
bitrorum sententiam dicere posset, qui praesens est,
etiam absentibus ceteris sententiam dicere cogitur:
non etiam si placuerit, ut omnes aut maior pars
sententiam dicerent. Singuli enim separatim non co-
guntur, quia, licet unus sententiam dixerit, poena
peti non potest.

Si inter arbitrum et litigatorem evidens inimi-
citia intercesserit, et arbiter, licet coram testibus ei
denunciatum esset, ne sententiam diceret, tamen nullo
cogente sententiam dixerit, etiamsi appellari non
possit, tamen vice appellationis per doli mali excep-
tionem sententia arbitri retractatur.

Arbiter compromissum egredi non potest.

Non valet sententia arbitri, quae vel litem ad
iudicium remittit, vel statuit, se denuo vel alium ar-
bitrum samendum esse: litis enim decisoria esse sen-
tentiam oportet. Non potest autem dicere, arbitrio
Petri traditionem fundi vel satisfactionem fieri debere:
ipse enim statuere debet, quomodo satisfdari oporteat,
qualibusve fideiussoribus, neque hoc in alium transferre:
nisi ad hoc cum arbitrum sumserint, ut statueret, cuius
arbitratu satisfdari oporteret.

η) Sic Fabr. Sed Cod. Coisl. et Theod. ita: εἰ λέγεται ἀπὸ φιδικομισσαρίας ἐλευθερία κ. τ. λ. Theod. tamen φιδι-
κομισσαρία ἐλευθερία. Syn. εἰ λέγεται ἀπὸ φιδικομισσοῦ ἐλευθερία χροωστειῖσθαι. ο) Sic Fabr. qui tamen in Add. emendat
ποπιλλιαρίας. Pro πονπιλλιαρίας Cod. Coisl. habet. ἀνύβου. Theod. περὶ δημοσίας ἀγωγῆς. Syn. et Harm. I. 4. 63. περὶ ὁμο-
φανικῆς ἀγωγῆς. In Dig. etiam legitur populari actione; sed nonnullae edit. habent pupillari actione. Reitzius ad Harm.
I. I. p. 50. non adeo magnum errorem esse πονπιλλιαρίας ἀγωγῆς dicit, cum neque in pupillari actione arbiter admittatur.
Certe lectionem πονπιλλιαρίας propter consensum Cod. Coisl. Fabr. Syn. et Harm. tuendam censeo, licet propter eam lectio-
nem Graecos reprehendat Cuiacius Obser. XI. 12. p) ὁ Fabr. Cod. Coisl. omittit illud. q) Sic Fabr. Cod. Coisl. ἐπι-
τόν. Mallem αὐτόν. r) κἂν Fabr. Cod. Coisl. καὶ, quod praefero. s) ἐν Fabr. Cod. Coisl. hoc omittit. t) Sic Fabr.
Cod. Coisl. ἐπάγγ. u) Cod. Coisl. add. τῆς, quod deest apud Fabr. v) Sic Fabr. Cod. Coisl. ψηφίσεσθαι. w) Sic
recte Cod. Coisl. Fabr. ἐπεκτανθῆναι. x) Sic Fabr. Cod. Coisl. pro διαγνώμονα habet δικαστήν. y) Cod. Coisl. addit
αὐτῷ, quod deest apud Fabr. z) Sic Fabr. Cod. Coisl. τοῖς αἰρετοῖς δικαστηρίοις. a) Sic Fabr. Cod. Coisl. ψηφίσασθαι.
b) Sic lego pro δέδοκτο, quod Fabr. et Cod. Coisl. habent. c) Totam §. 14. habet Theod. qui dicit esse th. 13. cap. 32. h. t.
d) Theod. παρεμπροσώσης. e) Sic Fabr. Cod. Coisl. et Theod. διαμαρτυρηθῆς. Utrumque potest probari. Nam διαμαρ-
τυρηθῆν significat, cum per testes ei denunciatum esset; quae quidem loquendi ratio apud Graecos frequens est, ut pat-
tet ex usu participii ἔξω, quod significat, cum liceret, cum licitum esset. f) ἐγκαλεῖσθαι, quod Cod. Coisl. et Theod.
habent, legendum pro ἐγκαλεῖσθαι, quod est apud Fabr. g) Cod. Coisl. ἐκλήτων, melius quam ἐγκλήτων apud Fabr. h) Sic
Fabr. Cod. Coisl. δεῖ εἶναι. i) οὐ Fabr. Deest in Cod. Coisl. Retinendum est. k) γὰρ Fabr. Cod. Coisl. habet δε.

Ὁὐ δύναται δοῦναι αὐτῷ ¹⁾ σύνεργθῆναι δικαστῆρ ἕτερον, εἰ μὴ ἐπέκειτο τοῖς συμφωνοῖς.

²⁾ Ἐὰν οἱ ^{m)} ἐπερωτήσαντες θέλωσι διὰ ἐντολέων ἀγωνίσασθαι, δύναται ὁ αἰρετὸς δικαστῆς κελεύειν, παρῆναι τοὺς πρωτοτύπους καὶ τοὺς κληρονόμους αὐτῶν, εἰ μὴ μὴ γέγονεν αὐτῶν ἐν τοῖς συμφωνοῖς.

³⁾ Ὅφείλει διατυποῦν ὁ αἰρετὸς δικαστῆς, πῶς δεῖ παραδοθῆναι νομὴν σχολάζουσιν· οὐ μὴν ἵνα δοθῇ ἱκανοδοσία. εἰ γὰρ τὸ πραχθὲν μὴ ⁿ⁾ ἀποδέξεται ὁ κύριος τοῦ πράγματος, ἢ ποινὴ βεβαιούται.

Παρῆναι τὸ συμφωνοῖν ὁ αἰρετὸς δικαστῆς ^{o)} οὐ δύναται. ἔὰν οὖν ἐπεκτείνῃ τὴν προθεσμίαν μὴ λαβὼν ἄδειαν, οὐκ ἔσονται.

^{p)} ἀδιάφορον] Οὐδεμίᾳ διαφορᾷ, πότερον ἢ ἐγκαιρίῳ τῷ κοινοδοσίῳ ποινῇ μέζον ἐστὶ τοῦ πράγματος, ἢ τούτων· τὸ πλέον γὰρ Μοδестίνος ἐν τῷ λη' διγ. φησὶν, ὅτι κἀν μὴδὲν ὅλος τῷ κριτικῷ διεφθέρῃ, ἀπαιτεῖται ἢ ἐπερωτηθῆσαι καὶ κοινοδοθῆσαι ποινῇ.

Τοῦ Ἐναντιοφανοῦς. Διγ. λη'. καὶ διάστιζον τὸ παρὸν κατὰ τὸ δ'. διγ. τοῦ δ'. τι. τοῦ μδ'. βιβ.

ἰερθεύς] Βιβ. γ'. τι. ε'. διγ. ιγ'. τοῦ Οὐλιανῶ.

ἀτιμοποιῶ] Ἐπὶ γὰρ τῶν ἀτιμοποιῶν συναλλαγμάτων ψηφίζεται, ὡς βιβ. γ'. τι. β'. διγ. ιγ'. καὶ ἐπὶ μόνῃ τῇ ἀτιμίᾳ ἢ ψήφῳ ἀναρῶς.

ἔὰν δοῦλος συμφωνήσῃ] Δούλος γὰρ οὔτε ἐνάγει, οὔτε ἐνάγεται, ὡς βιβ. α'. τι. ζ'. διγ. γ'. καὶ τι. ια'. διγ. θ'. καὶ ιγ'.

προσβεβυτής] Τοῦτο νόσος, εἰ ἔστιν ὁ δικαζόμενος ὁ εἰς τῶν δικαζόμενων προσβεβυτής, οὐκ ὁ δικάζων ^{p)}.

ὅτε αὐτὸν διεκδικεῖ] Ὅτε καὶ ἀντεναγογῆν δέχεται καὶ ἐαυτὸν διεκδικεῖ.

πρόκριμα τῆ κληρονομία] Πῶς δὲ οὐ γίνεται πρόκριμα τῆ κληρονομίας περὶ τῶν, ζῆται βιβ. μβ. τι. α'. κεφ. ε'. θέμα γ'. καὶ ε'. καὶ τὰς παραγραφάς.

ἐπεκτείνειν δύναται] Ἐπεκτείνεται ἡ ἡμέρα, ὅτε τοῦτο συνέδοξεν, οὐκ ἔτι μετὰ ταῦτα συναρτέωσιν. ζῆται τὸ τελευταῖον θέμα τοῦ παρῶτος κεφαλαίου.

τὸν ἕνα τῶν δικαστῶν] Τοῦ Ἐναντιοφανοῦς. Ἐν τῷ γ'. θέματι τοῦ ιζ'. διγ. λέγει, ὅτι ἢ πάντες ἀναγκάζονται, ἢ οὐδεὶς· διάστιζον οὖν ἐκείνο κατὰ τὸ παρὸν. ἀγνώσθι καὶ τὸ η'. διγ.

ἀναψηλαφάται] Δι' αὐτοῦ τοῦ αἰρετοῦ δικαστοῦ, καὶ ἑτέρου προσληφθέντος.

τὰ ἱκανὰ δοθῆναι] Ὡς ἐπὶ πράγματος κληρονομίας μὴ φαινόμενον παρὰ τῶν ἰσθ'.

τοὺς κληρονόμους αὐτῶν] Τοῦ Ἄνωνίμου. Ἀγνώσθι γ'. βιβ. τι. γ'. διγ. ξθ'. καὶ βιβ. α'. τοῦ κώδικος τι. ια'. διατ. κς'. εἰ γὰρ μὴ γέγονε μνημὴ κληρονόμου, οὐ διαβαίνει. ζῆται τὸν λζ'. τι. του η'. βιβ. τοῦ κώδικος καὶ τὴν ιε'. διατ. τοῦ αὐτοῦ.

λγ'. Εἰ δὲ καὶ ἔλαβεν ἄδειαν ἐπεκτείνειν, οὐ δύναται προχορονίζειν ^{q)} ἀντιλεγόντων τῶν μερῶν.

οὐ δύναται προχορονίζειν] Περὶ προχορονισμοῦ ἀγνώσθι βιβ. κβ'. τι. δ'. διγ. γ'.

λδ'. Παῦλ. Ἐὰν ἐκ δύο ἐνόχων ἢ ἐπερωτῶντων, ἢ ἐπαγγελιομένων, ἢ δύο ἀργυροπρατῶν ἕνα συγγραμμένων ὁ εἰς συμφωνοῖν αἰρετοῦ δικαστηρίου ποιήσῃ, καὶ ὁ ἕτερος παρὰ τὴν δύναμιν τῆς ψήφου ἢ ἐνάγῃ, ἢ ἐνάγῃται, οὐ βεβαιούται κατὰ τοῦ δικασμένου ἢ ποινῆ, εἰ μὴ κοινωνοὶ εἴσιν ^{r)}.

Non potest pronunciare, alium sibi coniungi ar- §. 17.
bitrum, nisi hoc pactis comprehensum sit.

Si, qui stipulati sunt, per procuratores litigare §. 18. 19.
velint, arbiter iubere potest, dominos adesse et heredes eorum, si in compromisso heredum mentio facta sit.

Arbiter statuere debet, quemadmodum vacuam §. 20.
possessionem tradi oporteat, non etiam ut cautio de rato interponatur: nam si, quod gestum est, rei dominus ratum non habeat, poena committitur.

Arbiter compromissum transgredi non potest. Si §. 21.
igitur diem protulerit, facultate id faciendi non accepta, non valet.

non interest] Nihil interest, an poena compromisso comprehensa maior sit, quam res, vel contra. Nam Modestinus in dig. 38. plus dicit, licet nihil omnino victoris intersit, poenam promissam et commissam peti.

Enantiophanis. Dig. 38. et distingue hoc caput secundum dig. 4. tit. 4. lib. 44.

sacerdos] Libr. 50. tit. 5. dig. 13. Ulpiani.

famosa] Nam de contractibus, ex quibus infamia oritur, arbiter sententiam dicit, ut lib. 3. tit. 2. dig. 13. et sententia solius infamiae ratione irrita est.

si servus compromiserit] Servus enim neque agit, neque convenitur, ut lib. 1. tit. 7. dig. 3. et tit. 11. dig. 9 et 13.

legatus] Hoc intellige, si unus ex litigatoribus, qui legatus est, reus sit, non actor.

cum se defendit] Cum contrariam actionem excipit et se ipsum defendit.

hereditati praeiudicium] Quomodo autem hereditati petitioni praeiudicium non fiat, quaere lib. 42. tit. 1. cap. 5. them. 3. et 5. et interpretationes.

proferre potest] Dies profertur, si hoc ab initio convenerit, non si postea consenserint. Quaere thema ultimum huius capituli.

unus arbitratorum] Enantiophanis. In them. 3. dig. 17. ait, aut omnes cogi aut nullum. Distingue igitur illud caput secundum hoc. Lege et dig. 8.

retractatur] Per eundem arbitrum et alium adiunctum.

satisfactionem fieri] Ut in re mobili, quae apud reum non extat.

heredes eorum] Anonymi. Lege lib. 3. tit. 3. dig. 69. et libr. 1. Codicis, tit. 11. const. 20. Nam si heredis mentio facta non sit, non transit. Quaere tit. 37. lib. 8. Codicis, et constitut. 15. eiusdem.

XXXIII. Sed et si facultatem dici proferendi accepit, non potest cum contradicentibus litigatoribus referre. L. 33. D. IV. 8.
referre non potest] De relato die lege lib. 22. tit. 4. dig. 3.

XXXIV. Paul. Si ex duobus reis aut stipulandi L. 34. aut promittendi, aut ex duobus argentariis, qui simul D. cod. nomina fecerunt per scripturam mensae, unus compromissum fecerit, et alter contra tenorem sententiae aut agat aut conveniatur, poena adversus litigantem non committitur, nisi socii sint.

1) Sic Fabr. Cod. Coisl. ἰανθῶ. Mallet αὐτῶ. m) of Cod. Coisl. Deest apud Fabr. n) Sic Fabr. Cod. Coisl. verba sic ponit μὴ τὸ πραχθῆναι. o) Fabr. δικαστῆς. Cod. Coisl. διαγνώμων. p) Nota promiscuum usum verbi δικάζειν. Δικάζειν modo de iudice, modo de partibus litigantibus usurpatur, licet prius magis in usu sit. Δικαζόμενος hoc loco est reus, δικάζων actor. q) Sic Fabr. Cod. Coisl. χρονίζειν. Χρονίζειν est ducere, morari, zögern, hinbringen. Προχορονίζειν, quod hoc loco unice aptum est, est diem statutum referre s. anteferre, einen Tag, Zeitpunkt eher ansetzen, als bestimmt ist. r) Fabr. εἴσι. Cod. Coisl. οἴσι.

- §. 1. Βεβαιουμένης τῆς ποινῆς λύεται τὸ αἰρετὸν δικαστήριον· εἰ μὴ ἐδέδοκτο ἐφ' ἐκάστῳ ^{s)} κεφαλαίῳ αὐτῆν ^{t)} βεβαιωθῆναι.
ἐκ δύο ἐνόχων] Ζῆτει τὸ τελευταῖον θέμα τοῦ κη'. διγ. τοῦ δ'. τίλου τούτου τοῦ βιβ. καὶ βιβ. α'. ιτ. ιδ'. διγ. κα'.
- L. 35.
D. IV. 8. λέ'. Γαι. Οὐκ ἰσχυρῶς ὁ ἀνηβος ἄνευ τῆς αὐθεντίας ^{u)} τοῦ ἐπιτρόπου ^{v)} τίθεται σύμφωνον πρὸς αἰρετὸν δικαστήν ^{w)}. ὁ μέντοι παρ' αὐτοῦ δοθεὶς ὡς εἰκὸς ἐγγρητῆς δίδωσι τὴν ποινήν.
δίδωσι τὴν ποινήν] Εἰ καὶ ὁ ἀνηβος τὴν ἀποκατάστασιν ἔχει βοηθοίμενος παρὰ τοῦ νόμου, ἀλλ' ὁ τούτου ἐγγρητῆς ἐνέχειται εἰς τὸ ἀποδοῦναι τὴν ποινήν. ζῆτει βιβ. ι'. ιτ. δ'. κεφ. ιγ'.
- L. 36.
D. eod. λς'. Ἐὰν ἀναγκάζοντος τοῦ προαίτιως ἐν ἀπρακτῶ ἡμέρα ψηφίσῃται ὁ αἰρετὸς δικαστής, ἀπαιτεῖται ἡ ποινή· εἰ μὴ ἕρα ἢ τοιαύτη ἀπρακτος ἐτέρῳ νόμῳ ἐξήρηται.
ἐξήρηται] Ὡς κυριακῆ, καὶ αἱ μεγάλα ἑορταί.
- L. 37.
D. eod. λς'. Κελο. Καὶ κληρονόμος ἀπαιτῶν ^{x)} παρὰ τὴν δύναμιν τῆς ψήφου ὑποπίπτει τῇ ποινῇ.
κληρονόμος ἀπαιτῶν] Ἴτιοι ὁ μὴ ἐμμένων τῇ ἀποφάσει τοῦ κομπρομισσαρίου.
- L. 38.
D. eod. λη'. Μοδεστιν. Ὁ ὑποπεσὼν ἀπαιτεῖται τὴν ποινήν, εἰ καὶ μὴ διαφέρει τῷ ἀντιδίκῳ αὐτοῦ στεροχθῆναι τὴν ψήφον.
- L. 39.
D. eod. λθ'. γ) Οὐ πάντοτε δίδωσι τὴν ποινήν ὁ μὴ πειθαρχῶν τῇ ψήφῳ, ἀλλ' ἤνῃκα ἐκελεύσθῃ χρήματα ^{z)} δοῦναι, ἢ ποιῆσαι τι. δύναται προστιμῶν ^{a)} καὶ ^{b)} τὸν κατὰ προπέτειαν ἀπολειφθέντα τῷ ἀντιδίκῳ αὐτοῦ, οὐ μέντοι τὸν μὴ πειθαρχήσαντα αὐτῷ περὶ τὴν ἐκδοσιν τῶν ὀνομάτων τῶν μαρτύρων.
- §. 1. Ἐὰν λαβῶν ἄδειαν ἐπιτρέψῃ ὁ αἰρετὸς δικαστής τὴν προθεσίαν ἐκταθῆναι ^{c)}, καὶ ὁ εἰς ὑπέρθῃται, βεβαιοῦται ἡ ποινή κατ' αὐτοῦ.
- L. 40.
D. eod. μ'. Πομπων. Ἐὰν ἐπιτρέψῃ ὁ αἰρετὸς δικαστής παραφλάξει ταῖς καλανδαῖς, καὶ ἢ αὐτὸς μὴ ἔλθῃ, ἢ καὶ τελευτήσῃ πρὸ τῶν καλανδῶν, οὐ βεβαιοῦται ἡ ποινή· ὡσπερ οὔτε οὔτε ἐπερωτήσας ἐμποδίζει λαβεῖν.
- L. 41.
D. eod. μα'. Καλλιστρ. Τὸν ἥττονα τῶν εἰκοσι ἐνιαυτῶν ^{d)} οὐκ ἐξεστὶν ἐπιλέεσθαι αἰρετὸν δικαστήν· οὔτε γὰρ ὀρμόξει ποινή ἐκ τῆς ψήφου αὐτοῦ, ἐπειδὴ μήτε ὁ νόμος αὐτὸν ἀναγκάζει ψηφισασθαι. ὁ μέντοι μεῖζον τῶν εἰκοσι ἐτῶν ἀφῆλιξ, ἐὰν προπετῶς ἀνάσχηται γενέσθαι αἰρετὸς δικαστής, βοληθεῖται.
- L. 42.
D. eod. μβ'. Αἰρετὸς δικαστής ἐψηφίσαιτο δοῦλον ^{e)} ἀποκαταστῆναι, ἢ τούτου μὴ γενομένου, δοθῆναι τῷ δημοσίῳ τὴν ποινήν πρὸς τὴν δύναμιν τῶν συμφώνων. διὰ τῆς ^{f)} ψήφου οὐδὲν τῷ δημοσίῳ προσπορίζεται. ἢ δὲ ποινή βεβαιοῦται κατὰ τοῦ μὴ πειθαρχούντος τῇ ψήφῳ.
οὐδὲν τῷ δημοσίῳ προσπορίζεται] Ζῆτει βιβ. γς'. ιτ. α'. κεφ. α'. περὶ τὰ μέσα, ἐνθα λέγει, ὅτι ἀπὸ ἰδιωτικῶν συναλλαγμάτων ποινή τῷ δημοσίῳ κεραιώσθηται. καὶ μὴ σοὶ ἐναντιωθῆ. ἐκεῖνο γὰρ τοῦτο φησιν, ὅτι ὅταν παρῶν μόνον τι
- Commisssa poena compromissum solvitur: nisi id placuerit, ut in singulas causas committatur.
ex duobus reis] Quære thema ultimum dig. 28. tit. 4. huius lib. et lib. 1. tit. 14. dig. 21.
- XXXV. Gai. Pupillus sine tutoris auctoritate inutiliter in arbitrum compromittit. Fideiussor tamen ab eo forte datus poenam praestat.
poenam praestat] Licet pupillus in integrum restitutionem habeat, lege adiutus, tamen fideiussor eius ad poenam praestandam tenetur. Quære lib. 10. tit. 4. cap. 13.
- XXXVI. Si cogente Praetore feriatā dic arbiter sententiam dicat, poena petitur: nisi forte alia lege eadem dies feriatā excepta sit.
excepta sit] Velut dies dominicus et feriae maiores.
- XXXVII. Cels. Etiam heres, qui contra sententiae tenorem petit, in poenam incidit.
heres qui — petit] Id est, qui sententia arbitri compromissarii non stat.
- XXXVIII. Modestin. Poena petitur ab eo, qui cam commisit, licet nihil intersit adversarii eius, sententiae stari.
- XXXIX. Non omnino poenam praestat, qui sententiae non paret, sed cum pecuniam dare, aut facere aliquid iussus est. Potest arbiter eum, qui per contumaciam abfuit, adversario in poenam pecuniariam condemnare, non tamen eum, qui in testium nominibus exhibendis ipsi non paruit.
Si arbiter diem proferri iusserit, cum hoc ei permissum esset, et unus in mora fuerit, poena ab eo committitur.
- XL. Pompon. Si arbiter iusserit, Calendis adesse, et aut ipse non venerit, aut ante Calendas mortuus sit, poena non committitur: quemadmodum nec si per stipulatorem stet, quominus accipiat.
- XLI. Callist. Minorem viginti annis iudicem compromissarium eligere non licet: neque enim poena ex eius sententia peti potest, quia neque lex ipsum iudicare cogit. Maior tamen XX annis sed minor XXV si temere arbitrium receperit, ei succurritur.
- XLII. Arbiter iusserat servum restitui, aut hoc non facto poenam fisco praestari, secundum compromissi tenorem. Per eam sententiam fisco nihil acquiritur: poena autem committitur adversus eum, qui sententiae non obtemperat.
fisco nihil acquiritur] Quære lib. 56. tit. 1. cap. 1. circa medium, ubi dicitur, ex contractibus privatis fisco poenam deberi. Nec tibi contrarium videatur: hoc enim illic dicitur, quia, cum illegitimus quidam

s) Fabrot. ἐκατέρω. Cod. Coisl. ἐκάστῳ. Hoc praefendum est. t) Fabr. αὐτῆν. Cod. Coisl. αὐτό. u) Sic Fabr. Cod. Coisl. αὐθεντίας. v) Cod. Coisl. addit πᾶσι, quod apud Fabr. deest. w) Verba πρὸς αἰρετὸν δικαστήν, quae Fabr. habet, desunt in Cod. Coisl. x) Cod. Coisl. add. τό, quod deest apud Fabr. y) Cap. 39. pr. habet Theod. eodem numero. z) Fabr. et Theod. χρήματα. Cod. Coisl. χρήμα. Praefendum χρήματα, quom et textus latinus de pecunia agat. a) προστιμῶν Cod. Coisl. et Theod. Sed Fabr. προστ. μόν. b) καὶ Fabr. Deest in Cod. Coisl. et Theod. c) Sic Cod. Coisl. Fabr. ἐκταθῆναι. d) ἐνιαυτῶν Fabr. Sed Cod. Coisl. ἐτῶν. e) Fabr. δοῦλον. Cod. Coisl. δούλους. f) τῆς Fabr. Deest in Cod. Coisl.